AKCIJSKI NAČRT ZA PRAVIČNI PREHOD V SAŠA PREMOGOVNI REGJI 2028-2034

DELOVNI OSNUTEK

Ilustracija: Maja Lesjak

Dokument je sofinanira Evropska Unija, in sicer v okviru aktivnosti Centra za pravični prehod SAŠA, ki so v celoti financirane iz sredstev tehnične pomoči Sklada za pravični prehod.

Sofinancira Evropska unija

Oktober 2026

Naslov:	AKCIJSKI NAČRT ZA PRAVIČNI PREHOD V SAŠA PREMOGOVNI REGJI 2028-2034
Naročnik:	Razvojna agencija SAŠA, d.o.o. – Center za pravični prehod
Odgovorna oseba naročnika:	mag. Biljana Škarja, direktorica RA SAŠA, d.o.o.
Ključni strokovnjaki naročnika:	mag. Katarina Ostruh, vodja CPP - RA SAŠA, d.o.o.
	Tamara Danijel, RA SAŠA, d.o.o.
Izdelovalec:	CresCo, družba razvojnih priložnosti, d.o.o.
Odgovorna oseba izdelovalca:	Sabina Pavčnik, direktorica CresCo, d.o.o.
Ključni strokovnjaki izdelovalca:	Urška Ošljak, CresCo, d.o.o. Sabina Pavčnik, CresCo, d.o.o.

KAZALO

1. UVOD IN STRATEŠKO-ZAKONODAJNI OKVIR PRAVIČNEGA PREHODA 4
1.1. Namen in vloga Akcijskega načrta pravičnega prehoda SAŠA 2028–2034 4
1.2. Strateški in zakonodajni okvir pravičnega prehoda 5
1.3. Razmejitev z Zakonom o razvojnem prestrukturiranju SAŠA premogovne regije 8
2. UTEMELJITEV NADALJEVANJA PRAVIČNEGA PREHODA PO LETU 2027 10
2.1. Ključni razvojni izzivi in potrebe SAŠA premogovne regije 10
2.2. Prednostne razvojne usmeritve za obdobje 2028–2034 11
2.3. Nujnost nadaljnje posebne razvojne obravnave premogovne regije 13
3. IZVEDBENI OKVIR AKCIJSKEGA NAČRTA 14
3.1. POVEZANA SAŠA – dostopna in povezana regija dveh dolin 17
3.1.1. Prometna povezanost in trajnostna mobilnost 17
3.2. KONKURENČNA SAŠA – inovacijsko podprta gospodarska preobrazba 17
3.2.1. Energetika, čiste tehnologije in energetski sistemi prihodnosti 18
3.2.2. Napredna industrija, raziskave, inovacije in tehnološka preobrazba 18
3.2.3. Podjetništvo, MSP in odporne vrednostne verige 19
3.2.4. Kompetence in kadri za gospodarsko preobrazbo 21
3.2.5. Regenerativni turizem in lokalne gospodarske verige 21
3.3. ODPORNA SAŠA – podnebno odporna regija z visoko kakovostjo bivanja 22
3.3.1. Pravični energetski prehod, energetska in okoljska odpornost 22
3.3.2. Podnebna odpornost, voda in nesreče 25
3.3.3. Kakovost bivanja, vitalno podeželje in lokalna samooskrba 25
3.4. UPRAVLJANJE ZA UČINKOVITO IZVEDBO – povezana in projektno sposobna regija 28
3.4.1. Soupravljanje in podpora pravičnemu prehodu 28
4. FINANČNI OKVIR 29
4.1. Integracija ali ločnica z zakonskim okvirom 29
4.1.1. Zakon o razvojnem prestrukturiranju SAŠA premogovne regije 30
5. PROJEKTNI PORTFELJ IN PROJEKTNI LISTI 32
5.1. Projektna osnova 32
5.2. PROJEKTNI LISTI - Identifikacija regijskih projektov 34
6. SPREMLJANJE, VREDNOTENJE IN POSODABLJANJE 45
7. VIRI IN PODLAGE 46

1. UVOD IN STRATEŠKO-ZAKONODAJNI OKVIR PRAVIČNEGA PREHODA

1.1. Namen in vloga Akcijskega načrta pravičnega prehoda SAŠA 2028–2034

Akcijski načrt pravičnega prehoda SAŠA 2028–2034 (v nadaljevanju: Akcijski načrt) je izvedbeni dokument Območnega razvojnega programa Savinjsko-Šaleške regije 2028–2034 (ORP SAŠA) v delu, ki se nanaša na pravični prehod. Namenjen je opredelitvi prednostnih ukrepov in projektov za nadaljevanje gospodarskega, energetskega, okoljskega in socialnega prestrukturiranja SAŠA premogovne regije ter izkoriščanje novih razvojnih priložnosti območja s posebnimi razvojnimi izzivi.

Akcijski načrt izhaja iz strateških usmeritev, razvojnih ciljev in prioritet ORP SAŠA 2028–2034 ter jih v delu, povezanem s pravičnim prehodom, nadgrajuje v vsebinsko zaokrožene ukrepe, projektne sklope, pričakovane rezultate, nosilce, časovni okvir izvajanja in predvidene vire financiranja. Pri tem zagotavlja vsebinsko kontinuiteto z ukrepi, začetimi v programskem obdobju 2021–2027, in njihovo nadgradnjo glede na nove razvojne potrebe ter priložnosti regije. V okviru ORP SAŠA 2028-2034 pa je pravičn prehod obravnavan kot območje **s posebnimi razvojnimi izzivi**.

Posebna razvojna obravnava SAŠA premogovne regije izhaja iz njene dolgoletne gospodarske, zaposlitvene in energetske odvisnosti od premogovno-energetskega sistema PV–TEŠ ter obsežnih posledic postopnega opuščanja premoga. Ključni razvojni izzivi regije so pravočasna gospodarska diverzifikacija in ustvarjanje novih kakovostnih delovnih mest, zagotavljanje kariernih prehodov zaposlenih in razvoj kompetenc, preobrazba obstoječe energetske lokacije in sistema daljinskega ogrevanja Šaleške doline, sanacija in ponovna uporaba degradiranih območij ter zagotavljanje socialne in psihološke varnosti prebivalstva. Poseben izziv predstavljajo tudi posledice zmanjševanja gospodarske in družbene vloge sistema PV–TEŠ za lokalne skupnosti, njihove prihodke ter podporo športnim, kulturnim in drugim družbenim dejavnostim. Zato mora pravični prehod poleg gospodarske in energetske preobrazbe zagotavljati tudi kakovostno življenjsko okolje, dostopna stanovanja in javne storitve ter uresničevanje pravice ostati (*Right to Stay*). Uspešnost prehoda bo odvisna predvsem od časovne in vsebinske usklajenosti zapiranja premogovnika, novih razvojnih naložb, ustvarjanja delovnih mest ter socialnih in prostorskih ukrepov.

Osrednji namen Akcijskega načrta je zagotoviti prehod od odpravljanja neposrednih posledic opuščanja premoga k dolgoročni razvojni preobrazbi SAŠA premogovne regije. Ta temelji na diverzifikaciji gospodarstva, razvoju novih gospodarskih dejavnosti, raziskavah, razvoju in inovacijah, naprednih in čistih tehnologijah, krepitvi kompetenc ter ustvarjanju kakovostnih delovnih mest z visoko dodano vrednostjo.

Akcijski načrt predstavlja programsko in strokovno podlago za oblikovanje regionalnega projektnega portfelja, usklajevanje razvojnih naložb in pripravo prihodnjih teritorialnih instrumentov pravičnega prehoda v okviru nacionalnih in evropskih razvojnih politik za obdobje 2028–2034. Hkrati predstavlja podlago za uveljavljanje nadaljnje posebne razvojne obravnave SAŠA premogovne regije na nacionalni in evropski ravni.

Akcijski načrt ni samostojen evropski finančni program, temveč regijski izvedbeni dokument, ki povezuje nacionalne instrumente razvojnega prestrukturiranja, prihodnje evropske vire financiranja in druge razvojne ukrepe, potrebne za uspešen pravični prehod.

1.2. Strateški in zakonodajni okvir pravičnega prehoda

Nacionalna strategija za izstop iz premoga in časovna dimenzija prestrukturiranja

Temeljno strateško izhodišče Akcijskega načrta predstavlja **Nacionalna strategija za izstop iz premoga in prestrukturiranje premogovnih regij v skladu z načeli pravičnega prehoda**, ki jo je Vlada Republike Slovenije sprejela januarja 2022. Strategija določa izstop iz rabe premoga za proizvodnjo električne energije najpozneje do leta 2033 ter vzpostavlja okvir za dolgoročno gospodarsko, energetsko, okoljsko in socialno prestrukturiranje slovenskih premogovnih regij.

Leto 2033 predstavlja ključni časovni mejnik za dokončanje opuščanja rabe premoga za proizvodnjo električne energije, **ne pa tudi zaključka vseh procesov pravičnega prehoda**. Dolgoročna vizija strategije je povezana s pravičnim prehodom in podnebno nevtralnostjo do leta 2050. Zato je treba razlikovati med časovnim okvirom izstopa iz premoga in dolgoročnim procesom razvojnega prestrukturiranja premogovnih regij.

Izstop iz premoga predstavlja eno najzahtevnejših strukturnih sprememb SAŠA regije, saj sta premogovništvo in proizvodnja električne energije iz premoga desetletja pomembno oblikovala regionalno gospodarstvo, zaposlovanje, izobraževalni sistem, energetsko oskrbo, prostorski razvoj in socialno strukturo območja.

Zaradi izrazite ogljične in delovne intenzivnosti premogovnih dejavnosti prestrukturiranje presega vprašanje tehnološke zamenjave energetskih virov oziroma neposrednega nadomeščanja izgubljenih delovnih mest. Zahteva celovito preobrazbo gospodarske strukture, prilagoditev kompetenc zaposlenih, razvoj novih proizvodnih in storitvenih dejavnosti, preureditev energetske infrastrukture ter ponovno razvojno aktivacijo območij in infrastrukture, povezanih s premogovništvom.

Obdobje 2028–2034 je zato odločilno za uresničevanje Nacionalne strategije, saj zajema predvideni zaključek rabe premoga za proizvodnjo električne energije in prehod v novo gospodarsko ter energetsko strukturo regije. Do tega mejnika je **nujno pravočasno izvesti ključne ukrepe** prestrukturiranja, zlasti zagotoviti nadomestne energetske vire, razviti nove zaposlitvene možnosti, okrepiti kompetence zaposlenih ter pospešiti gospodarsko diverzifikacijo in pripravo razvojnih naložb.

Časovna usklajenost ukrepov je pri tem ključnega pomena. Proces opuščanja premoga, prestrukturiranje obstoječih dejavnosti in vzpostavljanje novih razvojnih priložnosti morajo potekati vzporedno. Nova delovna mesta, gospodarske dejavnosti in energetske rešitve morajo nastajati pravočasno, da se preprečijo oziroma zmanjšajo negativne gospodarske in socialne posledice zmanjševanja premogovnih dejavnosti.

Hkrati je treba zagotoviti, da se z izstopom iz premoga ne zaključi tudi posebna razvojna podpora premogovni regiji. **Zaključek opuščanja premoga namreč ne pomeni zaključka pravičnega prehoda.** Gospodarska diverzifikacija, ustvarjanje visokokakovostnih delovnih mest, krepitev inovacijske sposobnosti in dolgoročna razvojna preobrazba zahtevajo nadaljevanje usklajenih ukrepov tudi po letu 2033.

Zato je pomembno, da Republika Slovenija v obdobju 2028–2034 zagotovi pravočasno izvedbo ključnih ukrepov za uresničitev Nacionalne strategije ter hkrati vzpostavi ustrezne razvojne in finančne instrumente za nadaljevanje gospodarskega in socialnega prestrukturiranja SAŠA premogovne regije po letu 2033.

Nacionalni zakonodajni okvir pravičnega prehoda

Pravični prehod SAŠA premogovne regije temelji na povezanih nacionalnih zakonskih podlagah, ki urejajo zapiranje Premogovnika Velenje, zagotavljanje energetske oskrbe v prehodnem obdobju in razvojno prestrukturiranje regije. Za izvajanje Akcijskega načrta je pomembna predvsem vsebinska in časovna usklajenost teh procesov ter jasna razmejitev ukrepov in virov financiranja.

Zakonodajna podlaga	Vloga pri pravičnem prehodu
Zakon o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV)	Postopno zapiranje premogovnika, sanacija in socialna varnost zaposlenih. Financirajo se zapiralna in sanacijska rudarska dela, okoljski monitoring, ohranjanje rudarske tehnične dediščine, ukrepi za razreševanje presežnih delavcev, posebne pravice do upokojevanja in odpravnin, izobraževanje, usposabljanje, pridobivanje poklicnih kvalifikacij ter karierno svetovanje zaposlenim.
Zakon o prehodnem financiranju pospešenega in pravičnega izstopa iz premoga (ZPFPPIP)	Zagotavljanje zanesljive oskrbe s toploto v prehodnem obdobju. Financiranje oziroma nadomestilo upravičenih stroškov izvajanja gospodarske javne službe proizvodnje in dobave toplote na območju Velenja in Šoštanja, s čimer se omogoča prehodno delovanje sistema do vzpostavitve alternativnih virov toplote.
Zakon o razvojnem prestrukturiranju Savinjsko-Šaleške premogovne regije (ZRPSŠPR)	Gospodarsko, energetsko in razvojno prestrukturiranje premogovne regije. Financirajo oziroma sofinancirajo se spodbude za gospodarsko diverzifikacijo in konkurenčnost podjetij, razvoj novih dejavnosti in delovnih mest, razvojna in poslovna infrastruktura, preureditev energetske lokacije TEŠ na OVE ter strateški projekti, med drugim Dolina zagonskih in hitrorastočih podjetij.

Akcijski načrt pravičnega prehoda SAŠA 2028–2034 navedene zakonske ukrepe povezuje in dopolnjuje z regionalnimi razvojnimi ukrepi ter projekti, opredeljenimi v ORP SAŠA 2028–2034, ob zagotavljanju vsebinske razmejitve in preprečevanju dvojnega financiranja.

Kontinuiteta Območnega načrta za pravični prehod SAŠA 2021–2027

Pomembno izhodišče Akcijskega načrta predstavlja Območni načrt za pravični prehod SAŠA premogovne regije za obdobje 2021–2027 (ONPP SAŠA 5.0), pripravljen v okviru evropskega mehanizma za pravični prehod, katerega izhodišče je bil tudi Območni razvojni program SAŠA regije 2021-2027.

ONPP SAŠA je vzpostavil programsko podlago za usmerjanje evropskih sredstev v gospodarsko, energetsko in socialno prestrukturiranje premogovne regije ter oblikoval štiri strateške cilje: pravični energetski prehod, zaposlitve in veščine za vse, trajnosten, prožen in raznolik gospodarski razvoj ter cenovno dostopna in trajnostna stanovanja.

S tem je bil vzpostavljen pomemben okvir za usklajeno obravnavo razvojnih izzivov, povezanih z opuščanjem premoga, ter za pripravo in izvajanje razvojnih projektov, ki presegajo neposredno reševanje posledic zapiranja premogovnih dejavnosti.

Akcijski načrt 2028–2034 predstavlja vsebinsko nadaljevanje in nadgradnjo ONPP SAŠA. Pri tem ohranja kontinuiteto ukrepov, ki jih je treba nadaljevati ali zaključiti, hkrati pa razvojne usmeritve prilagaja novim izzivom, prednostim in ciljem, opredeljenim v ORP SAŠA 2028–2034.

Poudarek prihodnjega obdobja se postopoma krepi v smeri **razvojne preobrazbe gospodarstva, njegove diverzifikacije, večje inovacijske sposobnosti in ustvarjanja delovnih mest z visoko dodano vrednostjo**, ob sočasnem zagotavljanju pravičnega socialnega in energetskega prehoda.

Povezava z regionalno razvojno politiko in programskim obdobjem 2028–2034

Akcijski načrt je vsebinsko usklajen z razvojnimi usmeritvami ORP SAŠA 2028–2034 ter izhaja iz novega nacionalnega okvira regionalne razvojne politike, zlasti Strategije regionalnega razvoja Slovenije 2026–2050 in predvidenih specifičnih ciljev regionalnega razvoja.

V okviru ORP SAŠA se ukrepi pravičnega prehoda umeščajo v štiri ključna področja: Povezana SAŠA, Konkurenčna SAŠA, Odporna SAŠA ter Upravljanje in izvedba. Akcijski načrt vključuje le tiste prioritete in aktivnosti posameznih področij, ki neposredno ali funkcionalno prispevajo k pravičnemu prehodu premogovne regije.

Na evropski ravni Akcijski načrt upošteva zakonodajne predloge in razvojne usmeritve za večletni finančni okvir 2028–2034, predvsem predvideno izvajanje razvojnih politik prek nacionalnih in regionalnih partnerskih načrtov ter možnosti podpore gospodarskemu prestrukturiranju, konkurenčnosti, socialni koheziji in celostnemu teritorialnemu razvoju.

Pomembno izhodišče predstavlja Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o ustanovitvi Evropskega sklada za ekonomsko, socialno in teritorialno kohezijo, kmetijstvo in razvoj podeželja, ribištvo in pomorstvo, blaginjo in varnost za obdobje 2028–2034 (COM(2025) 565).

Predlog predvideva širši okvir financiranja evropskih razvojnih politik, vključno z možnostmi podpore **območjem, ki se soočajo s posledicami prehoda v podnebno nevtralno gospodarstvo**. Posebej pomembno je, da predlog v okviru celostnega teritorialnega razvoja prepoznava tudi strategije pravičnega prehoda ter možnost nadgradnje teritorialnih strategij, razvitih v programskem obdobju 2021–2027.

Za SAŠA premogovno regijo sta pomembni predvsem naslednji določbi predloga:

Določba predloga COM(2025) 565	**Pomen za SAŠA premogovno regijo**
74. člen – teritorialno in lokalno sodelovanje	Podlaga za vključevanje teritorialnih in lokalnih razvojnih pobud v nacionalne in regionalne partnerske načrte (territorial tools including just transition).
75. člen – celostni teritorialni in urbani razvoj	Predvideva podporo celostnim teritorialnim strategijam, vključno s strategijami pravičnega prehoda in nadgradnjo strategij iz obdobja 2021–2027 (territorial just transition strategies).

V programskem obdobju 2021–2027 je bil Sklad za pravični prehod vzpostavljen kot samostojen sklad z Uredbo (EU) 2021/1056, katere 11. člen določa pripravo območnih načrtov za pravični prehod.

Za obdobje 2028–2034 iz zakonodajnih predlogov ne izhaja samodejno nadaljevanje Sklada za pravični prehod v enaki institucionalni in finančni obliki. Zato je za SAŠA premogovno regijo pomembno, da se njene posebne razvojne potrebe pravočasno vključijo v pripravo prihodnjih nacionalnih in regionalnih partnerskih načrtov ter drugih ustreznih programskih in finančnih instrumentov.

Akcijski načrt zato predstavlja tudi strokovno podlago za pobudo, da Republika Slovenija v obdobju 2028–2034 zagotovi nadaljnjo posebno razvojno obravnavo premogovnih regij, vključno z namensko podporo ukrepom, ki so nujni za dokončanje prestrukturiranja in uspešno dolgoročno gospodarsko preobrazbo.

Takšna obravnava je utemeljena z dolgoročnostjo procesa opuščanja premoga, njegovo gospodarsko in socialno zahtevnostjo ter potrebo po zagotavljanju kontinuitete razvojnih naložb, začetih v okviru ONPP SAŠA 2021–2027.

1.3. Razmejitev z Zakonom o razvojnem prestrukturiranju SAŠA premogovne regije

Pomembno nacionalno zakonodajno podlago predstavlja Zakon o razvojnem prestrukturiranju Savinjsko-Šaleške premogovne regije (ZRPSŠPR, Uradni list RS, št. 14/2026), ki določa ukrepe, nosilce in vire financiranja razvojnega prestrukturiranja regije zaradi postopnega izstopa iz premoga.

Zakon predstavlja nacionalni instrument za odpravljanje negativnih posledic opuščanja premogovnih dejavnosti ter spodbujanje gospodarskega, energetskega, okoljskega in socialnega prestrukturiranja. Njegovi cilji vključujejo ohranjanje in ustvarjanje delovnih mest, gospodarsko diverzifikacijo, razvoj nadomestnih energetskih virov, razvoj degradiranih območij, vseživljenjsko karierno orientacijo ter ohranjanje kulturne dediščine premogovništva.

Zakon predvideva pripravo dveh programov razvojnega prestrukturiranja, in sicer za obdobji 2026–2030 in 2031–2035, ter določa posebne ukrepe in strateške projekte trajnostnega razvoja. S tem vzpostavlja dolgoročnejši **nacionalni izvedbeni okvir, ki presega posamezno evropsko programsko obdobje.**

Akcijski načrt pravičnega prehoda SAŠA 2028–2034 in zakon sta vsebinsko povezana, vendar imata različno vlogo.

Zakon o razvojnem prestrukturiranju določa konkretne nacionalne instrumente, programe in strateške projekte za odpravljanje posledic izstopa iz premoga ter zagotavljanje pogojev za gospodarsko, energetsko in socialno prestrukturiranje.

Akcijski načrt pravičnega prehoda SAŠA 2028–2034 pa predstavlja širši regijski razvojni in izvedbeni okvir, ki poleg zakonskih ukrepov vključuje tudi nadaljnje razvojne prioritete, projekte in naložbe, potrebne za dolgoročno gospodarsko preobrazbo premogovne regije.

Njegova posebna dodana vrednost je v **povezovanju neposrednih ukrepov prestrukturiranja s prihodnjimi razvojnimi usmeritvami regije**, predvsem na področjih gospodarske diverzifikacije, raziskav, razvoja in inovacij, naprednih tehnologij, podjetništva, kompetenc ter ustvarjanja kakovostnih delovnih mest z visoko dodano vrednostjo.

Zakon oziroma programi in strateški projekti, ki iz njega izhajajo, tako predstavljajo pomemben, vendar ne edini instrument izvajanja pravičnega prehoda. Akcijski načrt povezuje te ukrepe z drugimi nacionalnimi, evropskimi in regionalnimi razvojnimi instrumenti ter zagotavlja njihovo vsebinsko usklajenost z ORP SAŠA 2028–2034.

Pri pripravi in izvajanju Akcijskega načrta je zato treba zagotoviti jasno razmejitev med ukrepi, ki se izvajajo neposredno na podlagi zakona, in dodatnimi razvojnimi ukrepi ter projekti, ki izhajajo iz

dolgoročnih razvojnih potreb premogovne regije. Pri tem je treba preprečevati podvajanje financiranja in zagotavljati medsebojno dopolnjevanje ukrepov.

Teritorialno izhodišče Akcijskega načrta je SAŠA premogovna regija, s posebnim poudarkom na območjih, gospodarskih dejavnostih in prebivalcih, ki jih neposredno ali posredno prizadene opuščanje premogovništva in proizvodnje električne energije iz premoga.

Ukrepi, ki zajemajo širše območje SAŠA regije, morajo izkazovati jasno funkcionalno povezavo s pravičnim prehodom. Splošne razvojne potrebe regije, ki niso neposredno povezane s posledicami izstopa iz premoga ali s prestrukturiranjem premogovne regije, se obravnavajo v okviru ORP SAŠA in drugih ustreznih razvojnih programov.

Akcijski načrt tako zagotavlja povezavo med zakonsko določenimi ukrepi prestrukturiranja in dolgoročno razvojno vizijo SAŠA regije, pri čemer je njegov ključni cilj, da pravični prehod **ne ostane omejen na odpravljanje posledic opuščanja premoga, temveč postane temelj trajnostne gospodarske preobrazbe in novih razvojnih priložnosti.**

2. UTEMELJITEV NADALJEVANJA PRAVIČNEGA PREHODA PO LETU 2027

2.1. Ključni razvojni izzivi in potrebe SAŠA premogovne regije

Pravični prehod SAŠA premogovne regije zahteva usklajeno gospodarsko, energetsko, okoljsko in socialno prestrukturiranje, ki se ne zaključi z iztekom programskega obdobja 2021–2027. Obdobje 2028–2034 bo odločilno za pravočasno vzpostavitev novih gospodarskih dejavnosti, delovnih mest in energetskih rešitev ob postopnem opuščanju premoga.

Razvojne potrebe izhajajo iz ORP SAŠA 2028–2034, *Analize stanja in potreb na področju pravičnega prehoda* (CresCo, 2026), kjer je ključen del za akcijski načrt predstavljajo **poglobljeni intervjuji s ključnimi deležniki pravičnega prehoda** *ter Analize gospodarstva in razvojnih potencialov SAŠA regije* (UM EPF, Oplotnik, 2026).

Intervjuji potrjujejo, da osrednji izziv ni več predvsem vzpostavljanje strateških in institucionalnih podlag, temveč njihovo učinkovito izvajanje. Med evidentiranimi odgovori je 57 % deležnikov ocenilo, da je proces ustrezno zastavljen, vendar izvedba zamuja. Posebej izpostavljajo potrebo po hitrejši realizaciji naložb, pravočasnem ustvarjanju novih delovnih mest, boljši koordinaciji države, regije in občin ter večji vključenosti gospodarstva, zaposlenih in manjših občin.

Ključne razvojne potrebe, ki izhajajo iz analiz in intervjujev, so:

- **Gospodarska diverzifikacija in konkurenčnost:** povečanje produktivnosti in dodane vrednosti, razvoj novih dejavnosti, vključevanje mikro in malih podjetij, krepitev inovacij ter povezovanje podjetij v nove vrednostne verige.
- **Kadrovski prehod in kakovostna delovna mesta:** pravočasno ustvarjanje novih zaposlitvenih možnosti, razvoj kompetenc, prekvalifikacije in usklajevanje izobraževalnih programov z dejanskimi potrebami gospodarstva.
- **Energetska preobrazba:** zagotavljanje zanesljive in cenovno dostopne oskrbe s toploto, razvoj nadomestnih energetskih virov, OVE, energetske učinkovitosti ter uporaba obstoječega energetskega znanja in infrastrukture.
- **Razvojna aktivacija prostora:** sanacija in ponovna uporaba premogovnih ter degradiranih območij, priprava gospodarskih površin in odpravljanje prostorskih ter administrativnih ovir za naložbe.
- **Socialna kohezija in kakovost bivanja:** cenovno dostopna stanovanja, dostopnost storitev, vključevanje zaposlenih in ranljivih skupin ter ustvarjanje pogojev za ohranjanje in privabljanje prebivalstva.
- **Izvedbena sposobnost in koordinacija:** večja projektna pripravljenost, jasnejša odgovornost nosilcev, usklajevanje naložb, prilagojeni instrumenti za MSP in manjše občine ter pregledno spremljanje rezultatov.

Analiza gospodarstva in razvojnih potencialov SAŠA regije (UM EPF, Oplotnik, 2026) dodatno opozarja, da ima SAŠA močno industrijsko osnovo, vendar je njena odpornost omejena zaradi koncentracije gospodarske dejavnosti, zaostajanja produktivnosti in kadrovskih izzivov. Zato prestrukturiranje ne sme temeljiti zgolj na nadomeščanju premogovnih dejavnosti, temveč na razvoju širše, tehnološko naprednejše in konkurenčnejše gospodarske strukture.

Ključna izvedbena zahteva je časovna usklajenost zapiranja Premogovnika Velenje, energetske preobrazbe in nastajanja novih gospodarskih dejavnosti. Naložbe, nova delovna mesta in kompetence morajo nastajati vzporedno z opuščanjem premoga, da se prepreči razvojna in zaposlitvena vrzel.

2.2. Prednostne razvojne usmeritve za obdobje 2028–2034

Prednostne razvojne usmeritve pravičnega prehoda izhajajo iz ključnih področij in prioritet ORP SAŠA 2028–2034 ter se vsebinsko povezujejo s specifičnimi cilji in usmeritvami predloga NNRP 2028–2034.

Poudarek je na področjih, ki neposredno prispevajo k prestrukturiranju premogovne regije in odgovarjajo na potrebe, ugotovljene v analizah in intervjujih z deležniki.

Povezana SAŠA – prometna dostopnost v podporo gospodarski preobrazbi

Izboljšanje prometne dostopnosti novih in obstoječih zaposlitvenih ter izobraževalnih središč, zlasti z razvojem javnega potniškega prometa, multimodalnih povezav in trajnostne mobilnosti. Poudarek je na povezovanju stanovanjskih območij z delovnimi mesti ter izboljšanju železniške infrastrukture za potrebe gospodarskega razvoja in prestrukturiranja regije.

Konkurenčna SAŠA – inovacijsko podprta gospodarska preobrazba

Razvoj naprednih energetskih sistemov in čistih tehnologij, spodbujanje raziskav, inovacij, tehnoloških demonstracij ter digitalne preobrazbe industrije. Prednost imajo diverzifikacija gospodarskih dejavnosti, produktivne naložbe, razvoj MSP in zagonskih podjetij, B2B povezovanje ter vzpostavljanje novih vrednostnih verig. Pomembni so tudi zagotavljanje ustreznih gospodarskih površin, razvoj kompetenc, prekvalifikacije in novi izobraževalni programi za potrebe prestrukturiranja. Gospodarsko diverzifikacijo dopolnjujeta razvoj regenerativnega turizma in revitalizacija območij premogovniške dediščine.

Odporna SAŠA – energetska preobrazba in kakovost bivanja

Razvoj učinkovitih in nizkoogljičnih sistemov ogrevanja in hlajenja, industrijske energetske učinkovitosti, obnovljivih virov energije, skupnostne samooskrbe ter novih proizvodnih energetskih zmogljivosti. Ukrepi vključujejo tudi energetsko prenovo stavb, socialno in psihološko podporo prebivalcem, prizadetim zaradi prestrukturiranja, razvoj dostopnih stanovanj ter izboljšanje življenjskega okolja in storitev. Posebna pozornost je namenjena ohranjanju premogovniške dediščine in ponovni uporabi objektov za nove dejavnosti.

Upravljanje in izvedba – usklajeno izvajanje pravičnega prehoda

Nadgradnja regionalnega soupravljanja pravičnega prehoda, koordinacija razvojnih ukrepov in naložb ter vzpostavitev skupnega spremljanja projektov, nosilcev, časovnic in učinkov prestrukturiranja. Center za pravični prehod SAŠA se krepi kot osrednja vstopna točka za informiranje, povezovanje deležnikov, razvoj projektnih konzorcijev, strokovno podporo, usposabljanja in spremljanje gospodarskih, socialnih ter okoljskih učinkov pravičnega prehoda.

Pri oblikovanju izvedbenih ukrepov se upoštevajo tudi vsebinske usmeritve predloga NNRP 2028–2034, zlasti na področjih konkurenčnosti in inovacij, čistega energetskega prehoda, razvoja kompetenc, socialne vključenosti in celostnega teritorialnega razvoja.

Preglednica prikazuje povezavo med prednostnimi področji in ukrepi Akcijskega načrta ter predvidenimi usmeritvami financiranja v okviru NNRP 2028–2034. Dokončna opredelitev finančnih virov in upravičenih aktivnosti bo izvedena po sprejetju evropskega in nacionalnega programskega okvira.

Struktura Akcijskega načrta	Specifični cilji NNRP
1. POVEZANA SAŠA regija – dostopna in povezana regija dveh dolin	
1.1. Prometna povezanost in trajnostna mobilnost	**3(1)(a(i))** – Privlačnost območij, pravica ostati in trajnostna mobilnost **3(1)(a(viii))** – Prometna povezljivost in multimodalnost **3(1)(c(vi))** – Socialni vplivi emisijskih ukrepov na stavbe in promet **3(1)(a(ii))** – Konkurenčnost industrije, MSP in vrednostnih verig
2. KONKURENČNA SAŠA regija – inovacijsko podprta gospodarska preobrazba	
2.1. Energetika, čiste tehnologije in energetski sistemi prihodnosti	**3(1)(a(iii))** – Pravični energetski prehod, čista energija in razogljičenje **3(1)(a(v))** – Raziskave, razvoj, inovacije in uvajanje tehnologij **3(1)(a(ii))** – Konkurenčnost industrije, MSP in vrednostnih verig
2.2. Napredna industrija, raziskave, inovacije in tehnološka preobrazba	**3(1)(a(v))** – Raziskave, razvoj, inovacije in uvajanje tehnologij **3(1)(a(ii))** – Konkurenčnost industrije, MSP in vrednostnih verig **3(1)(a(iv))** – Digitalna preobrazba
2.3. Podjetništvo, MSP in odporne vrednostne verige	**3(1)(a(ii))** – Konkurenčnost industrije, MSP in vrednostnih verig **3(1)(a(v))** – Raziskave, razvoj, inovacije in uvajanje tehnologij **3(1)(a(iii))** – Pravični energetski prehod, čista energija in razogljičenje **3(1)(a(vi))** – Dostop do tržnih virov financiranja **3(1)(a(i))** – Privlačnost območij, pravica ostati in trajnostna mobilnost **3(1)(a(x))** – Okolje, podnebna odpornost in sanacija degradiranih območij
2.4. Kompetence in kadri za gospodarsko preobrazbo	**3(1)(c(i))** – Zaposlovanje in dostop do trga dela **3(1)(c(ii))** – Izobraževanje, prekvalifikacije in vseživljenjsko učenje **3(1)(c(v))** – Demografski izzivi
2.5. Regenerativni turizem in lokalne gospodarske verige	**3(1)(a(ix))** – Trajnostni turizem ter naravna in kulturna dediščina **3(1)(a(i))** – Privlačnost območij, pravica ostati in trajnostna mobilnost **3(1)(d(iii))** – Vitalnost podeželja in generacijska prenova
3. ODPORNA SAŠA – podnebno odporna regija z visoko kakovostjo bivanja	
3.1. Pravični energetski prehod, energetska in okoljska odpornost	**3(1)(a(iii))** – Pravični energetski prehod, čista energija in razogljičenje **3(1)(c(vi))** – Socialni vplivi emisijskih ukrepov na stavbe in promet **3(1)(a(ii))** – Konkurenčnost industrije, MSP in vrednostnih verig **3(1)(a(x))** – Okolje, podnebna odpornost in sanacija degradiranih območij **3(1)(a(vii))** – Socialna in cenovno dostopna stanovanja **3(1)(a(i))** – Privlačnost območij, pravica ostati in trajnostna mobilnost

3.2. Kakovost bivanja, vitalno podeželje in lokalna samooskrba	**3(1)(c(iii))** – Socialna vključenost in enake možnosti **3(1)(c(v))** – Demografski izzivi **3(1)(e(i))** – Civilna družba in sodelovanje **3(1)(a(vii))** – Socialna in cenovno dostopna stanovanja **3(1)(a(i))** – Privlačnost območij, pravica ostati in trajnostna mobilnost **3(1)(c(iv))** – Dostop do zdravstvenih in drugih storitev oskrbe **3(1)(a(ix))** – Trajnostni turizem ter naravna in kulturna dediščina **3(1)(e(iv))** – Kultura in ustvarjalni sektorji **3(1)(d(ii))** – Prehranska varnost in prehranske verige **3(1)(d(iii))** – Vitalnost podeželja in generacijska prenova
4. UPRAVLJANJE IN IZVEDBA – povezana in projektno sposobna regija	
4.1. Soupravljanje in podpora pravičnemu prehodu	**3(1)(e(iii))** – Učinkovitost javne uprave in institucionalne zmogljivosti **3(1)(e(i))** – Civilna družba in sodelovanje **3(1)(a(i))** – Privlačnost območij, pravica ostati in trajnostna mobilnost

Sklici na člen 3 delovnega gradiva NNRP: a = trajnostna blaginja in konkurenčnost; c = socialna kohezija; d = podeželje; e = upravljanje. Navedene so vsebinske povezave, ne potrjena upravičenost do financiranja.

Prednost pri oblikovanju projektnega portfelja bodo imeli ukrepi z jasno izkazanimi potrebami, opredeljenimi nosilci, izvedljivo časovnico in merljivimi razvojnimi učinki. Posebna pozornost bo namenjena dejanski uporabi razvojne infrastrukture, zasebnim naložbam, novim delovnim mestom ter povečanju produktivnosti in dodane vrednosti.

2.3. Nujnost nadaljnje posebne razvojne obravnave premogovne regije

Obdobje 2028–2034 predstavlja odločilno fazo pravičnega prehoda SAŠA premogovne regije, saj sovpada s predvidenim zaključevanjem rabe premoga za proizvodnjo električne energije in pospešenim gospodarskim prestrukturiranjem.

Ugotovitve analiz in intervjujev potrjujejo, da so bili v obdobju 2021–2027 vzpostavljeni pomembni strateški, institucionalni in finančni temelji, vendar njihovi dolgoročni gospodarski in zaposlitveni učinki še niso v celoti doseženi. Posebej pomembno je nadaljevanje že začetih naložb in pravočasno izvajanje ukrepov, ki bodo zagotovili nove gospodarske dejavnosti, delovna mesta ter zanesljivo energetsko oskrbo.

Nadaljnja posebna razvojna obravnava SAŠA premogovne regije mora zato temeljiti na kontinuiteti razvojnih ukrepov, njihovi izvedbeni pripravljenosti in merljivih učinkih prestrukturiranja.

Akcijski načrt pravičnega prehoda SAŠA 2028–2034 predstavlja izvedbeno podlago ORP SAŠA za oblikovanje usklajenega projektnega portfelja ter vključevanje razvojnih potreb premogovne regije v nacionalne in evropske programe novega finančnega obdobja.

Njegov osrednji cilj je zagotoviti, da opuščanje premoga spremlja pravočasna in dolgoročno vzdržna gospodarska, energetska in socialna preobrazba, ki bo temeljila na obstoječem znanju, novih razvojnih dejavnostih in kakovostnih delovnih mestih.

3. IZVEDBENI OKVIR AKCIJSKEGA NAČRTA

Akcijski načrt pravičnega prehoda SAŠA regije 2028–2034 kot izvedbeni dokument ORP SAŠA 2028–2034 sledi njegovi strukturi ključnih razvojnih področij in prioritet, pri čemer vključuje razvojne cilje in na novo ukrepe, ki prispevajo k gospodarskemu, energetskemu, okoljskemu in socialnemu prestrukturiranju premogovne regije.

Podlago za oblikovanje izvedbenih ukrepov in aktivnosti Akcijskega načrta predstavljajo aktivnosti ORP SAŠA 2028–2034, usmerjene v uresničevanje razvojnih ciljev regije, ter nabor projektnih predlogov, zbranih v okviru poziva za pripravo Programa razvojnega prestrukturiranja SAŠA premogovne regije. Ti odražajo konkretne razvojne potrebe, pobude in izvedbene zmogljivosti regionalnih deležnikov ter omogočajo povezovanje strateških razvojnih usmeritev z izvedljivimi projekti. **V izvedbeni okvir Akcijskega načrta so vključeni tudi vsi instrumenti, ukrepi in z njimi povezane aktivnosti, ki jih predvideva Zakon o razvojnem prestrukturiranju SAŠA premogovne regije**, s čimer se zagotavljata celovitost in medsebojna usklajenost nacionalnih ter regionalnih razvojnih ukrepov. Na tej podlagi je oblikovan enoten izvedbeni okvir za pripravo usklajenega projektnega portfelja pravičnega prehoda za obdobje 2028–2034.

V nadaljevanju so ukrepi razvrščeni po štirih ključnih področjih in predstavljajo vsebinsko podlago za oblikovanje skupnega projektnega portfelja pravičnega prehoda, ki bodo združevali podrobneje razdelane ukrepe v izvedbene aktivnosti in konkretne projekte različnih regionalnih nosilcev.

Shema: Razmejitev virov in postopek do skupnega projektnega portfelja

Projektni portfelj, ki sledi v naslednjem poglavju bo združeval izvedbene aktivnosti in predvidene regionalne projekte, ki jih bo mogoče financirati skladno s specifičnimi cilji NNRP 2028–2034, vključno z ukrepi Zakona o razvojnem prestrukturiranju SAŠA premogovne regije in druge regionalne projekte, oziroma drugimi finančnimi instrumenti. Razmejitev financiranja bo določena glede na namen, vsebino in upravičenost posameznih aktivnosti, ob upoštevanju komplementarnosti virov in preprečevanju dvojnega financiranja.

Ker se nacionalni izvedbeni in finančni okviri še oblikujejo, opredelitev ukrepov v tem poglavju ne pomeni vnaprejšnje določitve vira financiranja. Ta bo za posamezne projekte oziroma njihove aktivnosti podrobneje opredeljen v projektnem portfelju, skladno s sprejetimi nacionalnimi programi in razpoložljivimi finančnimi instrumenti.

V nadaljevanju je podan pregled področij, prioritet oziroma razvojnih ciljev z ukrepi, ki predstavljajo izhodišče za nadaljnjo pripravo izvedbenih aktivnosti in projektnega portfelja pravičnega prehoda.

Pregled ukrepov:

PODROČJA/RAZVOJNI CILJ	UKREPI
1. POVEZANA SAŠA regija – dostopna in povezana regija dveh dolin	
1.1. Prometna povezanost in trajnostna mobilnost	Ukrep 1.1.1 – Trajnostna mobilnost za zagotavljanje dostopnosti za vse prebivalce Ukrep 1.1.2 – Izboljšanje možnosti za tovorni promet kot podpora gospodarstvu
2. KONKURENČNA SAŠA regija – inovacijsko podprta gospodarska preobrazba	
2.1. Energetika, čiste tehnologije in energetski sistemi prihodnosti	Ukrep 2.1.1 – Razvoj in demonstracija naprednih energetskih rešitev s poudarkom na energetski učinkovitosti Ukrep 2.1.2 – Uvajanje naprednih energetskih rešitev razogljičenja v industriji in energetiki
2.2. Napredna industrija, raziskave, inovacije in tehnološka preobrazba	Ukrep 2.2.1 – Spodbujanje inovativnosti za konkurenčnejše gospodarstvo Ukrep 2.2.2 – Industrijska digitalna in tehnološka demonstracija
2.3. Podjetništvo, MSP in odporne vrednostne verige	Ukrep 2.3.1 – Povezovanje podjetij in dopolnjevanje vrednostnih verig Ukrep 2.3.2 - Podpora investicijam v podjetjih za gospodarsko prestrukturiranje in spodbujanje konkurenčnosti Ukrep 2.3.3 – Ciljna podpora inovativnemu podjetništvuUkrep 2.3.4 – Spodbude za razvoj mikro, inovativnih, zagonskih in hitro rastočih podjetij Ukrep 2.3.5 – Ustrezni prostorski pogoji za diverzifikacijo in razvoj gospodarstva
2.4. Kompetence in kadri za gospodarsko preobrazbo	Ukrep 2.4.1 – Kompetence in kadri 2034 za trg dela
2.5. Regenerativni turizem in lokalne gospodarske verige	Ukrep 2.5.1 – Razvoj turistične destinacije SAŠA regije
3. ODPORNA SAŠA – podnebno odporna regija z visoko kakovostjo bivanja	

3.1. Pravični energetski prehod, energetska in okoljska odpornost	Ukrep 3.1.1 – Učinkoviti in čisti sistemi ogrevanja in hlajenja Ukrep 3.1.2 – Industrijska energetska učinkovitost in krožne energetske rešitve Ukrep 3.1.3 – Energetsko učinkovite nestanovanjske javne stavbe Ukrep 3.1.4 – Energetsko učinkovite zasebne nestanovanjske stavbe Ukrep 3.1.5 – Energetsko učinkovite stanovanjske (javne in zasebne) stavbe Ukrep 3.1.6 – Skupnostna samooskrba z energijo iz obnovljivih in nizkoogljičnih virov energije Ukrep 6.1.7 – Zagotavljanje proizvodnje električne energije iz OVE in nizkoogljičnih virov
3.2 Podnebna odpornost, voda in nesreče	*Ni predvidenih ukrepov, se dopolnjuje v ukrepu 2.3.5 – Ustrezni prostorski pogoji za diverzifikacijo in razvoj gospodarstva*
3.3. Kakovost bivanja, vitalno podeželje in lokalna samooskrba	Ukrep 3.3.1 – Socialna vključenost in kakovost življenja v pravičnem prehodu Ukrep 3.3.2 – Stanovanjska podpora za prebivalce, nove zaposlitve in zadržanje kadrov Ukrep 3.3.3 – Kakovostno življenjsko okolje in storitve za vse prebivalce Ukrep 3.3.4 – Kakovostna zdravstvena oskrba za doseganje višje kakovosti življenja in zagotavljanje pravice ostati Ukrep 3.3.5 – Kakovostno preživljanje prostega časa za zadovoljne prebivalce in zagotavljanje pravice ostati Ukrep 3.3.6 – Razvoj podeželja kot podpora kakovostnemu življenjskemu okolju
4. UPRAVLJANJE IN IZVEDBA – povezana in projektno sposobna regija	
4.1. Soupravljanje in podpora pravičnemu prehodu	Ukrep 4.1.1 – Soupravljanje pravičnega prehoda Ukrep 4.1.2 – Nadgradnja Centra za pravični prehod SAŠA

3.1. POVEZANA SAŠA – dostopna in povezana regija dveh dolin

Izvedbeni cilj: Povezati regijo z učinkovitimi notranjimi povezavami med zaposlitvenimi in izobraževalnimi središči s stanovanjskimi območji za boljšo in pravično dostopnost. Regija se poveže tudi navzven tako infrastrukturno kot storitveno (različne oblike JPP).

3.1.1. Prometna povezanost in trajnostna mobilnost

Ukrep 1.1.1 – Trajnostna mobilnost za zagotavljanje dostopnosti za vse prebivalce

Namen: Zagotavljanje učinkovitih in dostopnih povezav med izvori in cilji vsakodnevnih poti prebivalcev

Predvidene izvedbene aktivnosti:

- Načrt prioritetnih vlaganj v zagotavljanje mobilnosti glede na prioritete.
- Sklenitev regijskega kolesarskega omrežja.
- Občinska kolesarska omrežja z navezavami na regijske in državne hrbtenice.
- Uvedba prevozov na klic kot dopolnitev JPP na manj poseljenih območjih.
- Vzpostavljanje pogojev za mikromobilnost in rešitve za zadnji / prvi kilometer poti.
- Povečanje učinkovitosti JPP in integracija s šolskimi prevozi.
- Multimodalna vozlišča za razbremenitev prometa v regiji.
- Izboljšanje železniške infrastrukture za potniški promet.

Kazalniki za izvedbo ukrepa: Indeks delovne migracije (SRR 2026–2050); delež prebivalcev z dostopom do JPP (%); časovna dostopnost regionalnih središč (min); število uporabnikov novih in izboljšanih storitev trajnostne mobilnosti; dolžina novih in izboljšanih kolesarskih povezav (km).

Ukrep 1.1.2 – Izboljšanje možnosti za tovorni promet kot podpora gospodarstvu

Namen: Odprava ozkih grl pri transportu surovin in izdelkov in hkrati manjši pritiski na okolje.

Predvidene izvedbene aktivnosti:

- Izboljšanje železniške infrastrukture v regiji za tovorni promet.
- Preveritev vzpostavitve železniške povezave z Avstrijo.
- Preveritev nove napredne oblike transporta (droni, zračna plovila).

Kazalniki za izvedbo ukrepa: Količina tovora, prepeljanega po železnici (ton/leto); zmogljivost železniške infrastrukture za tovorni promet (ton/leto).

3.2. KONKURENČNA SAŠA – inovacijsko podprta gospodarska preobrazba

Izvedbeni cilj: Spodbuditi gospodarsko diverzifikacijo SAŠA premogovne regije z razvojem novih, tehnološko zahtevnejših dejavnosti, krepitvijo inovacijske sposobnosti in produktivnosti podjetij ter ustvarjanjem kakovostnih delovnih mest, ki bodo postopno nadomeščala odvisnost od premogovno-energetskega sistema.

3.2.1. Energetika, čiste tehnologije in energetski sistemi prihodnosti

Ukrep 2.1.1 – Razvoj in demonstracija naprednih energetskih rešitev s poudarkom na energetski učinkovitosti

Namen: Prenos energetskega znanja v nove tržne in javno uporabne rešitve.

Predvidene izvedbene aktivnosti:

- Priprava skupnih demonstracij hranilnikov, pametnih omrežij, digitalnega upravljanja energije in novih nizkoogljičnih tehnologij.
- Vzpostavitev testnih okolij s podjetji, raziskovalnimi ustanovami in uporabniki tehnologij (npr. komunalna podjetja).
- Razvoj projektnih konzorcijev in izvedbenih modelov za prve referenčne uporabe ter prenos razvitih energetskih tehnologij v proizvodnjo in tržno uporabo.

Kazalniki za izvedbo ukrepa: Število podjetij, vključenih v raziskovalno-razvojne in demonstracijske projekte energetskih tehnologij; število izvedenih demonstracijskih projektov naprednih energetskih tehnologij; število razvitih in preizkušenih energetskih tehnologij; število prvih uporabniških implementacij razvitih energetskih rešitev.

Ukrep 2.1.2 – Uvajanje naprednih energetskih rešitev razogljičenja v industriji in energetiki

Namen: Implementacija razvojnih in inovativnih energetskih rešitev, ki temeljijo na OVE in nizkoogljičnih virih razvitih na podlagi znanja iz regije in tujih dobrih praks. Razogljičenje industrije in energetike.

Predvidene izvedbene aktivnosti:

- Industrializacija energetike – povečevanje proizvodnje in razvoja komponent za napredne energetske rešitve.
- Uvajanje naprednih energetskih rešitev v industrijske in energetske procese, s poudarkom na razogljičenju, energetski učinkovitosti in uporabi obnovljivih ter nizkoogljičnih virov energije.
- Demonstracijski projekti novih energetskih tehnologij ter prenos energetskega znanja v podjetja.

Kazalniki za izvedbo ukrepa: Število podjetij z uvedenimi naprednimi energetskimi rešitvami; število izvedenih projektov razogljičenja industrijskih in energetskih procesov; zmanjšanje emisij toplogrednih plinov (t CO_2 ekv./leto); letni prihranek končne energije (MWh/leto); dodatne zmogljivosti za proizvodnjo energije iz obnovljivih virov (MW).

3.2.2. Napredna industrija, raziskave, inovacije in tehnološka preobrazba

Ukrep 2.2.1 – Spodbujanje inovativnosti za konkurenčnejše gospodarstvo

Namen: Povečati raziskovalno in inovacijsko sposobnost in produktivnost podjetij ter prehod raziskav v proizvodnjo.

Predvidene izvedbene aktivnosti:

- Oblikovanje odprtega regionalnega inovacijskega programa s podjetniškimi izzivi in vključevanjem raziskovalnih partnerjev.
- Sofinanciranje oziroma povezovanje razvojnih preveritev, prototipov, pilotov in demonstracijskih uporab, če niso vključeni v zakonske sheme.

- Povezovanje podjetij s kompetenčnimi centri, laboratoriji, SRIP-i in nacionalnimi ter evropskimi raziskovalnimi partnerji.
- Spodbujanje raziskovalnih projektov v gospodarstvu.
- Povezovanje podjetij z raziskovalnimi ustanovami za razvoj in testiranje novih rešitev.

Kazalniki za izvedbo ukrepa: Število podjetij, vključenih v skupne raziskovalno-razvojne in inovacijske projekte; število razvitih prototipov in izvedenih pilotnih projektov; število novih sodelovanj med podjetji in raziskovalnimi organizacijami; število razvitih rešitev, uvedenih v tržno uporabo.

Ukrep 2.2.2 – Industrijska digitalna in tehnološka demonstracija

Namen: Omogočiti MSP dostop do zahtevnih tehnoloških rešitev pred večjimi investicijami.

Predvidene izvedbene aktivnosti:

- Skupni demonstracijski projekti avtomatizacije, robotizacije, umetne inteligence in industrijske digitalizacije.
- Testiranje rešitev v proizvodnih procesih in prenos rezultatov med podjetji.

Kazalniki za izvedbo ukrepa: Število izvedenih demonstracijskih projektov naprednih proizvodnih tehnologij; število podjetij, vključenih v demonstracijske projekte; število podjetij z uvedenimi novimi tehnološkimi in digitalnimi rešitvami.

Razmejitev: Ločiti od subvencij za nakup strojev in opreme po zakonskih instrumentih.

3.2.3. Podjetništvo, MSP in odporne vrednostne verige

Ukrep 2.3.1 – Povezovanje podjetij in dopolnjevanje vrednostnih verig

Namen: Odpraviti prepoznane tehnološke in dobaviteljske vrzeli ter povezati nove dejavnosti.

Predvidene izvedbene aktivnosti:

- Kartiranje ključnih regionalnih vrednostnih verig in manjkajočih členov, posebej v energetiki, industriji in trajnostnih materialih.
- Organizacija ciljnega B2B povezovanja ter povezav z nacionalnimi SRIP-i in raziskovalnimi partnerji.
- Razvoj skupnih poslovnih in tehnoloških projektov z merljivo novo dodano vrednostjo.
- Vzpostavitev manjkajočih členov vrednostnih verig.
- Ciljno B2B-povezovanje podjetij, vključevanje v SRIP-e in razvoj novih dobaviteljskih verig.

Kazalniki za izvedbo ukrepa: Število podjetij, vključenih v B2B povezovanje; število vzpostavljenih novih dobaviteljskih razmerij; število skupnih poslovnih in tehnoloških projektov; število podjetij, vključenih v nove ali razširjene vrednostne verige.

Ukrep 2.3.2 - Podpora investicijam v podjetjih za gospodarsko prestrukturiranje in spodbujanje konkurenčnosti

Namen: Podpreti diverzifikacijo dejavnosti in uvajanje novih programov v obstoječih (MSP in velikih) podjetjih ter ustanavljanje novih.

Predvidene izvedbene aktivnosti:

- Izvedba naložb v proizvodne kapacitete
- Razvoj novih dejavnosti
- Digitalna preobrazba procesov
- Uvajanje ukrepov za doseganje ciljev zelenega prehoda in trajnostni razvoj podjetij.

Kazalniki za izvedbo ukrepa: Število podprtih podjetij; vrednost zasebnih naložb podprtih podjetij (EUR); število podjetij z uvedenimi novimi proizvodnimi ali storitvenimi dejavnostmi; število podjetij z izvedeno digitalno ali zeleno preobrazbo.

Ukrep 2.3.3 – Ciljna podpora inovativnemu podjetništvu

Namen: Zapolniti vrzeli v storitvah za inovativna, zagonska in hitro rastoča podjetja.

Predvidene izvedbene aktivnosti:

- Razvoj specializiranih programov mentorstva, internacionalizacije in tehnološkega povezovanja v okviru obstoječih podpornih institucij.
- Povezovanje podjetniških programov z razvojnimi potrebami večjih industrijskih podjetij.

Kazalniki za izvedbo ukrepa: Število podjetij, vključenih v programe podjetniške podpore; število podjetij, vključenih v programe mentorstva in internacionalizacije; število izvedenih skupnih pilotnih projektov; število novih poslovnih povezav.

Ukrep 2.3.4 – Spodbude za razvoj mikro, inovativnih, zagonskih in hitro rastočih podjetij

Namen: Povečati število novoustanovljenih inovativnih, zagonskih in hitrorastočih podjetij kot potenciala za hitrejšo diverzifikacijo in krepitev MSP

Predvidene izvedbene aktivnosti:

- Spodbude za razvoj mikro, inovativnih, zagonskih in hitrorastočih podjetij

Kazalniki za izvedbo ukrepa: Število novoustanovljenih podjetij; število podprtih mikro, inovativnih, zagonskih in hitro rastočih podjetij; vrednost zasebnih naložb podprtih podjetij (EUR).

Ukrep 2.3.5 Ustrezni prostorski pogoji za diverzifikacijo in razvoj gospodarstva

Namen: Zagotavljanje ustreznih prostorskih pogojev za diverzifikacijo in razvoj gospodarstva v regiji

Predvidene izvedbene aktivnosti:

- Zagotavljanje zemljišč za razvoj poslovnih con
- Urejanje komunalne infrastrukture poslovnih con vključno z ukrepi zagotavljanja poplavne varnosti
- Priprava in urejanje poslovnih ter gospodarskih območij za razvoj novih dejavnosti in privabljanje investicij
- Ponovna gospodarska uporaba primernih obstoječih industrijskih in energetskih območij, ob upoštevanju njihove okoljske sanacije in prostorske revitalizacije.

Kazalniki za izvedbo ukrepa: Površina novih in revitaliziranih gospodarskih območij (ha); površina komunalno opremljenih poslovnih con (ha); površina degradiranih industrijskih in energetskih območij, ponovno namenjenih gospodarski dejavnosti (ha); število podjetij, ki so vzpostavila dejavnost na novih ali revitaliziranih gospodarskih območjih.

3.2.4. Kompetence in kadri za gospodarsko preobrazbo

Ukrep 2.4.1 – Kompetence in kadri 2034 za trg dela

Namen: Zagotoviti pravočasne, praktične in priznane kompetence za nove zaposlitve in širši regionalni trg dela.

Predvidene izvedbene aktivnosti:

- Preusposabljanje zaposlenih iz premogovnih dejavnosti ter prilagajanje izobraževalnih programov potrebam novih delovnih mest.
- Vzpostavitev usklajenega programa potreb delodajalcev, ocenjevanja kompetenc in individualnih učnih poti.
- Razvoj kariernih centrov.
- Razvoj krajših usposabljanj, mikrodokazil, nacionalnih poklicnih kvalifikacij in priznavanja neformalnega učenja.
- Povezovanje izobraževanja z delodajalci, praktičnim usposabljanjem in dejanskimi kariernimi prehodi; vključevanje zaposlenih v PV–TEŠ in dobaviteljskih verigah ter drugih skupin.
- Razvoj novih izobraževalnih programov v srednješolskem, višje in visokošolskem izobraževanju v regiji.
- Vlaganja v izobraževalno infrastrukturo in opremo.
- Štipendiranje deficitarnih poklicev.
- Spodbude za zaposlovanje (in samozaposlovanje) delavcev, ki bodo izgubili službo zaradi zapiranja Premogovnika Velenje
- Razvoj in financiranje programov prekvalifikacij in dokvalifikacij.

Kazalniki za izvedbo ukrepa: Število udeležencev programov izobraževanja, usposabljanja in prekvalifikacij; delež udeležencev, zaposlenih po zaključku usposabljanja (%); število udeležencev s pridobljeno kvalifikacijo; število novih ali posodobljenih izobraževalnih programov; število oseb, ki so uspešno prešle v novo zaposlitev; število sodelujočih delodajalcev; število prejemnikov štipendij za deficitarne poklice.

3.2.5. Regenerativni turizem in lokalne gospodarske verige

Ukrep 2.5.1 – Razvoj turistične destinacije SAŠA regije

Namen: Spodbuditi razvoj turistične destinacije regije s poudarkom na regenerativnem turizmu in vzpostavljanju lokalnih gospodarskih verig

Predvidene izvedbene aktivnosti:

- Razvoj inovativnih turističnih produktov z višjo dodano vrednostjo, s poudarkom na premogovniški in energetski dediščini ter novih gospodarskih priložnostih na območjih prestrukturiranja.
- Razvoj novih oblik in dvig kakovosti nastanitvenih turističnih kapacitet
- Spodbujanje razvoja turistične destinacije SAŠA regije s povezovanjem ponudnikov
- Razvoj trajnostne turistične ponudbe ob ugrezninskih jezerih in na drugih območjih prestrukturiranja, v povezavi z njihovo revitalizacijo.
- Razvoj javne turistične infrastrukture v podporo regenerativnemu turizmu
- Povezovanje ponudnikov v lokalne dobaviteljske verige kot podpora regenerativnemu turizmu

Kazalniki za izvedbo ukrepa: Število turističnih in drugih podjetij, vključenih v lokalne vrednostne verige; število novih ali izboljšanih regenerativnih turističnih produktov; število podprtih turističnih ponudnikov; število novih ali izboljšanih turističnih nastanitvenih zmogljivosti; število projektov razvoja ali prenove javne turistične infrastrukture; število novih turističnih produktov, povezanih s premogovniško in energetsko dediščino ter revitaliziranimi območji prestrukturiranja.

3.3. ODPORNA SAŠA – podnebno odporna regija z visoko kakovostjo bivanja

Izvedbeni cilj: Zagotoviti energetsko varnost, zanesljivost in cenovno dostopnost oskrbe z energijo ob postopnem razogljičenju regije, zmanjševati socialna tveganja pravičnega prehoda ter zagotavljati kakovostno življenjsko okolje, dostopne storitve in pogoje za ohranjanje ter privabljanje prebivalcev in kadrov. Poseben poudarek je namenjen preobrazbi energetskega sistema, socialni vključenosti, cenovno dostopnim stanovanjem, kakovostnemu preživljanju prostega časa ter razvoju novih dejavnosti na podeželju kot prispevku h gospodarski diverzifikaciji regije.

3.3.1. Pravični energetski prehod, energetska in okoljska odpornost

Ukrep 3.1.1 – Učinkoviti in čisti sistemi ogrevanja in hlajenja

Namen: zviti učinkovite in nizkoogljične sisteme ogrevanja in hlajenja, zmanjšati porabo energije ter zagotoviti dolgoročno zanesljivo in cenovno dostopno oskrbo prebivalcev in gospodarstva s toploto, ob postopnem opuščanju premoga.

Predvidene izvedbene aktivnosti:

- Razvoj novih obnovljivih in nizkoogljičnih virov toplote za razogljičenje daljinskega ogrevanja Šaleške doline.
- Priprava regionalnega pregleda virov in potreb po toploti ter hlajenju, vključno z industrijsko odvečno toploto, potenciali jamske infrastrukture in drugimi sekundarnimi viri.
- Preveritev izvedljivosti skupnih nizkoogljičnih rešitev, hranilnikov toplote in povezav med proizvodnjo ter porabo.
- Priprava konzorcijskih pilotnih projektov in investicijskih modelov, tudi za regionalno ravnanje s komunalnim blatom, če se izkaže za okoljsko in ekonomsko smiselno.
- Povezovanje ukrepov zmanjšanja porabe energije z zamenjavo virov, ne zgolj zamenjava energenta.
- Izvedba učinkovitih rešitev sistemov hlajenja in ogrevanja javnih in stanovanjskih stavb.
- Posodobitev in razogljičenje obstoječih sistemov daljinskega ogrevanja ter vključevanje OVE, odvečne toplote in drugih nizkoogljičnih virov.
- Razvoj sistemov za shranjevanje toplote in pametno upravljanje proizvodnje ter porabe energije.
- Priprava in izvajanje investicij v nove, energetsko učinkovite sisteme ogrevanja in hlajenja, ki prispevajo k zmanjšanju stroškov oskrbe.

Kazalniki za izvedbo ukrepa: Število prebivalcev z izboljšano energetsko oskrbo; letni prihranek energije (MWh/leto); zmanjšanje emisij toplogrednih plinov (t CO_2 ekv./leto); nova ali posodobljena zmogljivost sistemov ogrevanja in hlajenja (MW); delež toplote iz OVE in drugih nizkoogljičnih virov v sistemih daljinskega ogrevanja (%).

Ukrep 3.1.2 – Industrijska energetska učinkovitost in krožne energetske rešitve

Namen: Znižati stroške in emisije v proizvodnih verigah.

Predvidene izvedbene aktivnosti:

- Priprava skupnih industrijskih energetskih pregledov in projektov učinkovite rabe energije.
- Pilotna raba odvečne toplote, odpadnih in sekundarnih virov ter medpodjetniško povezovanje energetskih tokov.
- Izvajanje investicij v energetsko učinkovite proizvodne procese in opremo.
- Razvoj industrijske simbioze in skupnih energetskih rešitev med podjetji.
- Uvajanje digitalnih sistemov za spremljanje in optimizacijo porabe energije v proizvodnji.

Kazalniki za izvedbo ukrepa: Letni prihranek energije (MWh/leto); zmanjšanje emisij toplogrednih plinov (t CO_2 ekv./leto); število podprtih podjetij; število izvedenih projektov krožne rabe energije in izkoriščanja odvečne toplote.

Razmejitev: Neposredne subvencije za razogljičenje podjetij in naprave OVE se prednostno izvajajo prek zakona in sektorskih instrumentov. V akcijskem načrtu se evidentirajo tudi povezane naložbe, pri čemer je treba jasno opredeliti njihov vir financiranja.

Ukrep 3.1.3 – Energetsko učinkovite nestanovanjske javne stavbe

Namen: Izboljšati energetsko učinkovitost javnih nestanovanjskih stavb s toplotno sanacijo in izvedbo drugih ukrepov.

Predvidene izvedbene aktivnosti:

- Zagotavljanje tehnične podpore in svetovanja za izboljšanje energetske učinkovitosti
- Pregledi stavb in svetovanja v zvezi s potrebnimi ukrepi, izdelava akcijskih načrtov in podpora pri izbiri tehničnih rešitev
- Toplotna sanacija stavb
- Celovite energetske prenove javnih stavb, vključno s posodobitvijo tehničnih sistemov in uporabo OVE, kjer je to smiselno.
- Uvajanje energetskega upravljanja in spremljanja dejanskih prihrankov energije.

Kazalniki za izvedbo ukrepa: Energetsko prenovljena površina javnih nestanovanjskih stavb (m^2); letni prihranek energije (MWh/leto); zmanjšanje emisij toplogrednih plinov (t CO_2 ekv./leto).

Ukrep 3.1.4 – Energetsko učinkovite zasebne nestanovanjske stavbe

Namen: Izboljšati energetsko učinkovitost zasebnih nestanovanjskih stavb s toplotno sanacijo in izvedbo drugih ukrepov.

Predvidene izvedbene aktivnosti:

- Zagotavljanje tehnične podpore in svetovanja za izboljšanje energetske učinkovitosti
- Pregledi stavb in svetovanja v zvezi s potrebnimi ukrepi, izdelava akcijskih načrtov in podpora pri izbiri tehničnih rešitev
- Toplotna sanacija stavb
- Spodbujanje celovitih energetskih prenov poslovnih, storitvenih in drugih zasebnih nestanovanjskih stavb.

- Uvajanje energetsko učinkovitih tehničnih sistemov in pametnega upravljanja energije.

Kazalniki za izvedbo ukrepa: Energetsko prenovljena površina zasebnih nestanovanjskih stavb (m^2); letni prihranek energije (MWh/leto); zmanjšanje emisij toplogrednih plinov (t CO_2 ekv./leto).

Ukrep 3.1.5 – Energetsko učinkovite stanovanjske (javne in zasebne) stavbe

Namen: Izboljšati energetsko učinkovitost stanovanjskih stavb s toplotno sanacijo in izvedbo drugih ukrepov.

Predvidene izvedbene aktivnosti:

- Zagotavljanje tehnične podpore in svetovanja za izboljšanje energetske učinkovitosti
- Pregledi stavb in svetovanja v zvezi s potrebnimi ukrepi, izdelava akcijskih načrtov in podpora pri izbiri tehničnih rešitev
- Toplotna sanacija stavb
- Celovite energetske prenove javnih in zasebnih stanovanjskih stavb, vključno z večstanovanjskimi stavbami.
- Spodbujanje prenov stanovanj energetsko ranljivih gospodinjstev in zmanjševanja energetske revščine.
- Povezovanje energetskih prenov z učinkovitejšimi sistemi ogrevanja in uporabo OVE.

Kazalniki za izvedbo ukrepa: Število energetsko prenovljenih stanovanj; energetsko prenovljena površina stanovanjskih stavb (m^2); letni prihranek energije (MWh/leto); število gospodinjstev z izboljšano energetsko učinkovitostjo.

Ukrep 3.1.6 – Skupnostna samooskrba z energijo iz obnovljivih in nizkoogljičnih virov energije

Namen: Vzpostaviti sisteme skupnostne samooskrbe z energijo iz OVE in nizkoogljičnih virov ter povečati energetsko neodvisnost in odpornost lokalnih skupnosti.

Predvidene izvedbene aktivnosti:

- Razvoj energetskih skupnosti, lokalne samooskrbe.
- Zagotavljanje tehnične, organizacijske, pravne in finančne podpore za ustanavljanje in delovanje energetskih skupnosti.
- Priprava in izvajanje projektov skupnostne proizvodnje ter samooskrbe z električno in toplotno energijo iz OVE.
- Vlaganja v skupnostne proizvodne naprave, hranilnike energije in sisteme upravljanja ter delitve proizvedene energije.
- Povezovanje občin, gospodinjstev, podjetij in javnih ustanov v skupne energetske projekte.

Kazalniki za izvedbo ukrepa: Število prebivalcev z izboljšano energetsko oskrbo; število vzpostavljenih energetskih skupnosti; število odjemalcev, vključenih v energetske skupnosti; nova zmogljivost proizvodnje energije iz OVE (MW); letna proizvodnja energije iz OVE (MWh/leto).

Ukrep 3.1.7 – Zagotavljanje proizvodnje električne energije iz OVE in nizkoogljičnih virov

Namen: Ohranjanje energetske lokacije, znanja, delovnih mest in spodbujanje investicij v proizvodnjo električne energije v regiji

Predvidene izvedbene aktivnosti:

- Pregled novih in najboljših možnih tehnologij pridobivanja električne energije ter analiza primernosti za obstoječo energetsko lokacijo
- Identifikacija potencialnih lokacij za pridobivanje električne energije
- Izvedba projektov za proizvodnjo električne energije
- Priprava investicijskih projektov za proizvodnjo električne energije iz OVE in nizkoogljičnih virov, vključno z možnostjo ponovne uporabe obstoječe energetske infrastrukture.
- Razvoj hranilnikov električne energije in drugih rešitev za večjo prožnost ter zanesljivost elektroenergetskega sistema.
- Povezovanje novih energetskih naložb z razvojem regionalnih podjetij, znanja in novih delovnih mest.

Kazalniki za izvedbo ukrepa: Nova zmogljivost proizvodnje energije iz OVE (MW); letna proizvodnja energije iz OVE (MWh/leto); število izvedenih energetskih naložb; število novih delovnih mest, ustvarjenih z energetskimi naložbami.

3.3.2. Podnebna odpornost, voda in nesreče

Akcijski načrt za pravični prehod ne predvideva razvojnega cilja 3.2, se pa dopolnjuje Ukrep 2.3.5 – Ustrezni prostorski pogoji za diverzifikacijo in razvoj gospodarstva, ki ima izvedbeno aktivnost Urejanje komunalne in druge infrastrukture poslovnih območij, vključno z zagotavljanjem poplavne varnosti in podnebne odpornosti novih gospodarskih naložb.

3.3.3. Kakovost bivanja, vitalno podeželje in lokalna samooskrba

Ukrep 3.3.1 – Socialna vključenost in kakovost življenja v pravičnem prehodu

Namen: Preprečiti negativne socialne in psihološke posledice prestrukturiranja za zaposlene in gospodinjstva.

Predvidene izvedbene aktivnosti:

- Razvoj ciljno usmerjenih programov socialne, psihološke in skupnostne podpore prizadetim zaposlenim, družinam in ranljivim skupinam – programi večgeneracijskih centrov.
- Zagotavljanje prostorskih pogojev za večgeneracijske centre.
- Povezovanje obstoječih javnih storitev, NVO in delodajalcev pri zgodnjem prepoznavanju potreb in podpori prehodom.
- Razvoj programov za preprečevanje socialne izključenosti, osamljenosti in psihosocialnih stisk, povezanih z izgubo zaposlitve ter spremembami življenjskih razmer.
- Krepitev sodelovanja z regionalnim stičiščem NVO NOVUS ter drugimi organizacijami pri izvajanju skupnostnih in podpornih programov.
- Spremljanje socialnih učinkov prestrukturiranja ter prilagajanje podpornih programov ugotovljenim potrebam.

Kazalniki za izvedbo ukrepa: Število udeležencev socialnih in podpornih programov; število uporabnikov novih ali izboljšanih socialnovarstvenih in skupnostnih storitev; število vzpostavljenih ali nadgrajenih podpornih programov; delež udeležencev z izboljšanim socialnim položajem (%).

Ukrep 3.3.2 – Stanovanjska podpora za prebivalce, nove zaposlitve in zadržanje kadrov

Namen: Povezati stanovanjske potrebe z razvojem novih gospodarskih dejavnosti, zadržanjem in privabljanjem kadrov ter zagotavljanjem pravice ostati.

Predvidene izvedbene aktivnosti:

- Razvoj dostopnih stanovanj za zadržanje prebivalcev in privabljanje novih kadrov.
- Preveritev potreb po javnih najemnih in drugih dostopnih stanovanjih za različne ciljne skupine pravičnega prehoda (upokojenci, zaposleni v hitrorastočih in zagonskih podjetjih, mlade družine, ključni strokovnjaki ipd.).
- Priprava dopolnilnih projektnih modelov prenove in uporabe obstoječega stanovanjskega fonda ob povezavi z javnimi storitvami in mobilnostjo.
- Pridobivanje zemljišč in stavb za prenovo za namen zagotavljanja stanovanjskega fonda za različne ciljne skupine pravičnega prehoda
- Komunalno opremljanje zemljišč za javna in zasebna stanovanja
- Novogradnje in obnova javnega stanovanjskega fonda
- Razvoj modelov zagotavljanja cenovno dostopnih najemnih stanovanj, vključno s sodelovanjem občin, stanovanjskih skladov in drugih investitorjev.
- Povezovanje stanovanjskih projektov z novimi zaposlitvenimi območji, javnim potniškim prometom in dostopnostjo storitev.

Kazalniki za izvedbo ukrepa: Število novih ali prenovljenih cenovno dostopnih stanovanj; število gospodinjstev z izboljšanim dostopom do cenovno dostopnih stanovanj; število pripravljenih stanovanjskih projektov.

Ukrep 3.3.3 – Kakovostno življenjsko okolje in storitve za vse prebivalce

Namen: Ohraniti in dosegati visoko kakovost življenja in storitev tudi po gospodarski preobrazbi regije

Predvidene izvedbene aktivnosti:

- zagotavljanje dostopnih javnih in drugih storitev za kakovost bivanja ter uresničevanje pravice ostati (Right to Stay).
- Zagotavljanje kakovostnih mestoslužnih dejavnosti (kot so vzdrževanje javnih površin, pogoji za mestni JPP in mikromobilnost, manjše trgovine, tržnice, osnovne šole in vrtci, dostopna lokalna uprava, zelene površine idr.)
- Zagotavljanje programov mestnega marketinga kot podpore kakovostnih storitev v mestih
- Razvoj in izboljšanje dostopnosti lokalnih javnih ter skupnostnih storitev, ki prispevajo k privlačnosti regije za bivanje in delo.
- Urejanje kakovostnih javnih in zelenih površin ter prostorov za druženje, rekreacijo in medgeneracijsko povezovanje.
- Povezovanje izboljšanja življenjskega okolja z novimi gospodarskimi dejavnostmi in zaposlitvenimi možnostmi v regiji.

Kazalniki za izvedbo ukrepa: Število prebivalcev z izboljšanim dostopom do javnih in skupnostnih storitev; število izvedenih projektov za izboljšanje življenjskega okolja; število uporabnikov novih ali izboljšanih javnih in zelenih površin.

Ukrep 3.3.4 – Kakovostna zdravstvena oskrba za doseganje višje kakovosti življenja in zagotavljanje pravice ostati

Namen: Zagotavljati kakovostno in dostopno zdravstveno oskrbo za vse prebivalce ter prispevati k ohranjanju prebivalstva in kakovostnih življenjskih pogojev v regiji.

Predvidene izvedbene aktivnosti:

- Zagotavljanje kakovostne zdravstvene infrastrukture in programov
- Zagotavljanje prostorskih pogojev za specialistično dejavnost
- Zagotavljanje dostopnosti zdravstvenih storitev
- Razvoj preventivnih in podpornih zdravstvenih programov, zlasti na področju duševnega zdravja ter obvladovanja zdravstvenih in psihosocialnih posledic gospodarskega prestrukturiranja.
- Izboljšanje prostorske in organizacijske dostopnosti zdravstvenih storitev, vključno z uporabo digitalnih in mobilnih rešitev.

Kazalniki za izvedbo ukrepa: Število uporabnikov novih ali izboljšanih zdravstvenih storitev; število novih ali nadgrajenih zdravstvenih programov; zmogljivost nove ali posodobljene zdravstvene infrastrukture (število uporabnikov).

Ukrep 3.3.5 – Kakovostno preživljanje prostega časa za zadovoljne prebivalce in zagotavljanje pravice ostati

Namen: Ohraniti in dosegati visoko kakovost življenja ter fizičnega in psihičnega zdravja skozi zagotavljanje kulturne ter športne infrastrukture in storitev tudi po gospodarski preobrazbi regije za vse prebivalce

Predvidene izvedbene aktivnosti:

- Zagotavljanje kakovostne kulturne infrastrukture in kulturnih programov
- Povezovanje kultrnega sektorja z gospodarstvom preko kulturno kreativnega sektorja
- Prenova in sprememba namembnosti kulturno zaščitenih objektov, kjer sta se izvajali dejavnosti premogovništva in energetike (vključno z izboljšanjem energetske učinkovitosti)
- Ohranjanje kulturne dediščine premogovništva vključno (snovne in nesnovne)
- Zagotavljanje kakovostne športne infrastrukture in športno-rekreacijskih programov

Kazalniki za izvedbo ukrepa: Število uporabnikov novih ali izboljšanih kulturnih, športnih in skupnostnih programov; število novih ali prenovljenih objektov kulturne in športne infrastrukture; število projektov ohranjanja in ponovne uporabe premogovniške in energetske kulturne dediščine.

Ukrep 3.3.6 – Razvoj podeželja kot podpora kakovostnemu življenjskemu okolju

Namen: Ohraniti in dosegati visoko kakovost življenja na podeželju ter zagotavljati oskrbo urbanih središč s kakovostno hrano (lokalne verige) skozi priložnosti za udejanjanje izven mest.

Predvidene izvedbene aktivnosti:

- Podpora razvoju dopolnilnih dejavnosti na kmetijah
- Podpora razvoju aktivnosti na podeželju
- Spodbujanje razvoja novih podjetniških dejavnosti na podeželju, zlasti na področju predelave lokalnih surovin, trajnostne hrane, obrti, storitev in drugih dejavnosti z višjo dodano vrednostjo.
- Razvoj lokalnih prehranskih in drugih dobaviteljskih verig s povezovanjem kmetij, predelovalcev, podjetij, gostinskih ponudnikov in javnih zavodov.

Kazalniki za izvedbo ukrepa: Število podprtih kmetij in podeželskih podjetij; število novih ali razširjenih gospodarskih dejavnosti na podeželju; število vzpostavljenih lokalnih prehranskih in drugih dobaviteljskih verig; število novih delovnih mest v podprtih podeželskih dejavnostih.

3.4. UPRAVLJANJE ZA UČINKOVITO IZVEDBO – povezana in projektno sposobna regija

3.4.1. Soupravljanje in podpora pravičnemu prehodu

Ukrep 4.1.1 – Soupravljanje pravičnega prehoda

Namen: Zagotoviti enotno regionalno koordinacijo različnih poti pravičnega prehoda.

Predvidene izvedbene aktivnosti:

- Nadgradnja dosedanjega regionalnega soupravljanja Sklada za pravični prehod v širše soupravljanje projektov pravičnega prehoda.
- Povezovanje regionalnih nalog RA SAŠA pri soupravljanju pravičnega prehoda z zakonskimi nalogami pri pripravi in spremljanju programa razvojnega prestrukturiranja.
- Vzpostavitev skupnega pregleda projektov, nosilcev, časovnic, kazalnikov in finančnih virov; redno usklajevanje z državo in regijskimi partnerji.

Kazalniki za izvedbo ukrepa: Število projektov, vključenih v usklajen portfelj pravičnega prehoda; število izvedenih koordinacijskih srečanj z državo in regijskimi partnerji; število pripravljenih poročil o izvajanju in učinkih pravičnega prehoda; število projektov, podprtih v okviru soupravljanja pravičnega prehoda.

Ukrep 4.1.2 – Nadgradnja Centra za pravični prehod SAŠA

Namen: Zagotoviti enotno vstopno točko za deležnike in projektno podporo.

Predvidene izvedbene aktivnosti:

- Koordinacija izvajanja akcijskega načrta, spremljanje kazalnikov in krepitev obstoječega Centra za pravični prehod SAŠA.
- Informiranje regijskih deležnikov (podjetja, zaposleni, občine, NVO in drugi deležniki) in drugih.
- Podpora pripravi zrelih regijskih projektov, konzorcijev in razmejitvi financiranja.
- Spremljanje gospodarskih, socialnih in okoljskih učinkov prestrukturiranja. .
- Spodbujanje sodelovanja regijskih in drugih deležnikov
- Organizacija okroglih miz, konferenc in delavnic z namenom identifikacije in razvoja ide, povezovanja in mreženja
- Organizacija študijskih obiskov za krepitev kompentec izvajanja in upravljanja pravičnega prehoda
- Izvedba študij v podporo pravičnemu prehodu
- Izvedba usposabljanj za dvig kompetenc v podporo pravičnemu prehodu

Kazalniki za izvedbo ukrepa: Število uporabnikov storitev Centra za pravični prehod SAŠA; število deležnikov, vključenih v podporne programe pravičnega prehoda; število projektov, podprtih pri pripravi in razvoju; število izvedenih informativnih, svetovalnih in izobraževalnih aktivnosti; število pripravljenih analiz in poročil o učinkih pravičnega prehoda.

4. FINANČNI OKVIR

4.1. Integracija ali ločnica z zakonskim okvirom

V projektni portfelj se vključijo samo projekti z izkazano povezavo s pravičnim prehodom in razmejitvijo od zakonskih instrumentov.

Preglednica: Primerjava pravnih in programskih podlag

Podlaga	Kaj se financira / predvideva	Status financiranja	Razmerje do NNRP
ZPZPV – postopno zapiranje Premogovnika Velenje	Zapiralna in sanacijska rudarska dela; monitoring; deponija; ukrepi za zaposlene, odpravnine, upokojevanje, usposabljanje.	Posebna zakonska ureditev; neposredni ukrepi zapiranja.	NNRP dopolnilno: nove kompetence, zaposlovanje, inovativna raba območij.
ZPFPPIP – prehodno financiranje izstopa iz premoga	Upravičeni stroški gospodarske javne službe proizvodnje in dobave toplote za Velenje in Šoštanj v prehodnem obdobju.	Posebna zakonska ureditev prehodne oskrbe.	NNRP dopolnilno: novi viri toplote, OVE, hranilniki, omrežja, učinkovita raba energije.
ZRPSŠPR – razvojno prestrukturiranje SAŠA	Spodbude podjetjem; diverzifikacija; poslovna infrastruktura; nova delovna mesta; Strateški projekti: • Prenova sistema daljinskega ogrevanja Šaleške doline (dve fazi) • Preureditev energetske lokacije na obnovljive vire energije • Dolina zagonskih in hitrorastočih podjetij • Vzpostavitev centra kulturnega in kreativnega sektorja • Muzej premogovništva	Zakon določa okvir in predvideva programa 2026–2030 in 2031–2035; sredstva za predvidene ukrepe še niso zagotovljena.	Velika komplementarnost z NNRP: konkretna razmejitev projektov in virov bo naknadna.
NNRP 2028–2034 – predlog	Konkurenčnost, MSP, RRI, digitalizacija, čista energija, kompetence, dostopna stanovanja, mobilnost, socialna vključenost, okolje.	Predlagani programski okvir, ne avtomatična odobritev sredstev.	Lahko financira samostojne ali dopolnilne razvojne aktivnosti ob preprečevanju dvojnega financiranja.

Preglednica: Vsebinska primerjava razvojnih ukrepov in NNRP

Razvojna vsebina	Zakon o razvojnem prestrukturiranju / povezani ukrepi	Možna usmeritev NNRP
Gospodarska diverzifikacija in MSP	Podjetniške spodbude, nove dejavnosti, poslovna infrastruktura.	3(a)(ii) konkurenčnost in MSP; 3(a)(v) RRI.
Raziskave in napredne tehnologije	Strateški razvojni projekti, sodelovanje podjetij in raziskovalnih ustanov.	3(a)(v) RRI; 3(a)(iv) digitalizacija; 3(a)(ii) strateške tehnologije.
Podjetništvo in delovna mesta	Zagonska in hitro rastoča podjetja, nove zaposlitvene priložnosti.	3(a)(ii) MSP; 3(a)(vi) tržno financiranje; cilji zaposlovanja v socialnem delu 3. člena.
Energetska preobrazba	Preureditev energetske lokacije TEŠ, OVE in nadomestni energetski sistemi.	3(a)(iii) pravični energetski prehod, OVE, omrežja, hranilniki, učinkovitost.
Kompetence in zaposlovanje	Prekvalifikacije, karierno svetovanje, znanja za nova delovna mesta.	Cilji zaposlovanja, izobraževanja in vseživljenjskega učenja v socialnem delu 3. člena.
Degradirana območja	Sanacija in ponovna razvojna uporaba rudarskih in industrijskih območij.	3(a)(x) okoljska sanacija, krožnost in NEB; 3(a)(ii) industrijska preobrazba.
Kakovost bivanja	Dopolnilni ukrepi za ohranjanje prebivalstva in socialno vključevanje.	3(a)(i) Right to Stay; 3(a)(vii) dostopna stanovanja; socialni cilji 3. člena.
Upravljanje prehoda	Programiranje, koordinacija, spremljanje projektov in učinkov.	Cilji institucionalnih zmogljivosti in tehnične podpore v 3. členu.

Za vsak projekt se pripravi enoten projektni list: oznaka ukrepa, naziv, problem in cilj, aktivnosti, območje, ciljne skupine, nosilec, partnerji, status priprave, predvideni stroški, finančni viri, časovnica, kazalniki, tveganja, DNSH / podnebna odpornost kjer zahtevano, in razmejitev z zakonom.

4.1.1. Zakon o razvojnem prestrukturiranju SAŠA premogovne regije

Financiranje ukrepov razvojnega prestrukturiranja SAŠA premogovne regije je omejeno z zakonsko določenimi nameni, finančnimi zgornjimi mejami, obdobji izvajanja, pogoji upravičenosti ter pravili državnih pomoči. Zakon predvideva financiranje iz državnega proračuna, evropskih sredstev in občinskih proračunov, pri čemer bo dejanska razpoložljivost sredstev odvisna od sprejetih programov, proračunskih možnosti in finančnih instrumentov. Posebno pozornost bo treba nameniti razmejitvi med sredstvi za izvajanje zakonskih ukrepov in financiranjem v okviru NNRP 2028–2034, saj se lahko posamezni finančni viri in vsebine medsebojno dopolnjujejo.

Zakon že predvideva uporabo evropskih sredstev iz finančnega obdobja 2028–2034. To pomeni, da zakon in NNRP nista nujno dva povsem ločena vira financiranja. Del ukrepov, predvidenih z zakonom, se lahko financira tudi z evropskimi sredstvi prihodnjega programskega obdobja, če bodo za to izpolnjeni programski pogoji.

Finančne omejitve po 17. členu Zakonu o razvojnem prestrukturiranju

Namen financiranja	Najvišji znesek po zakonu	Obdobje
Program razvojnega prestrukturiranja, vključno z Dolino zagonskih in hitrorastočih podjetij	200 mio €	2026–2035
Preureditev energetske lokacije na obnovljive vire energije	15 mio €	2026–2035
Vzpostavitev in delovanje centra kulturnega in kreativnega sektorja	3,725 mio €	2026–2035
Muzej premogovništva – odkup nadzemnega dela in zbirk	3,5 mio €	2026–2035
Muzej premogovništva – delovanje enote muzeja	10 mio €	2026–2035
Podpora za strateško-razvojne nepremičnine	13 mio €	2026–2035
Naloge RA SAŠA po zakonu	1,2 mio €	2026–2035
Posodobitev distribucijskega omrežja daljinskega ogrevanja	20 mio €	2026–2030
Novi proizvodni viri toplote iz OVE	30 mio €	2026–2030

Dodatno je predvidenih do 40.000 € letno za komuniciranje instrumentov programa in promocijo regije.
Navedene vrednosti so zakonske zgornje meje, ne potrjena izplačila ali avtomatično odobrene projektne vrednosti.

Pomembna razlika: 200 milijonov evrov je skupna zgornja meja za program razvojnega prestrukturiranja. Dolina zagonskih in hitrorastočih podjetij se financira znotraj tega zneska, ne dodatno.

Druge pomembne omejitve financiranja

Omejitev	Kaj določa zakon	Pomen za Akcijski načrt
Teritorialna omejitev	Upravičenci morajo izpolnjevati pogoje povezanosti z območjem SAŠA premogovne regije (10. člen).	Projekti morajo izkazovati ustrezno teritorialno upravičenost.
Namen financiranja	Ukrepi morajo prispevati k odpravljanju posledic izstopa iz premoga in razvojnemu prestrukturiranju.	Splošna razvojna korist ni vedno dovolj; pomembna je povezava s pravičnim prehodom.
Program razvojnega prestrukturiranja	**Vlada sprejme programa za obdobji 2026–2030 in 2031–2035; v njih določi instrumente, časovni in finančni okvir (10. člen).**	**Sam zakon še ne določa vseh upravičenih stroškov, stopenj sofinanciranja in postopkov izbora.**

Pravila državnih pomoči	Uporabljajo se pravila EU o državnih pomočeh in pomočeh de minimis (10. in 17. člen).	Ni mogoče avtomatično predpostaviti 100-odstotnega financiranja podjetniških naložb.
Posebni upravičenci	Pri energetskih strateških projektih zakon določa posebne upravičence (11. in 12. člen).	Vsak projekt ne more kandidirati za vsak zakonski instrument.
Ohranitev namena naložb	Pri nepremičninah, sofinanciranih v okviru strateških projektov iz III. in IV. poglavja, velja desetletna omejitev spremembe lastništva ali namena uporabe (17. člen).	V projektnem portfelju je treba upoštevati dolgoročno namembnost naložb.
Razpolaganje s prenesenimi nepremičninami	Občine deset let ne smejo odtujiti, obremeniti ali spremeniti namena prenesenih nepremičnin, razen zakonskih izjem (16. člen).	Pomembno pri načrtovanju novih gospodarskih in razvojnih dejavnosti.

Vir: Zakon o razvojnem prestrukturiranju Savinjsko-Šaleške premogovne regije (ZRPSŠPR), https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=ZAKO9175

5. PROJEKTNI PORTFELJ IN PROJEKTNI LISTI

Prednost pri oblikovanju projektnega portfelja bodo imeli projekti z jasno izkazanimi potrebami, opredeljenimi nosilci, izvedljivo časovnico in merljivimi razvojnimi učinki. Posebna pozornost bo namenjena dejanski uporabi razvojne infrastrukture, zasebnim naložbam, novim delovnim mestom ter povečanju produktivnosti in dodane vrednosti.

5.1. Projektna osnova

➢ **Projekti obdobja 2021-2027:**

KONKURENČNA SAŠA regija

- Center prihodnosti – Stara elektrarna
- Tehnološki park Velenje – TecHub
- Laboratorij za raziskave biorafinacije biomase (Kemijski inštitut)
- Poslovna cona Pesje – vzhod
- Javni razpis – produktivne naložbe podjetij
- Javni razpis – RRI in demonstracijsko-pilotni projekti
- RE:SAŠA – kompetence v vzgoji in izobraževanju
- Zaposlitve in veščine za vse – karierna orientacija in usposabljanja

ODPORNA SAŠA regija

- Preobrazba sistema daljinskega ogrevanja – 1. faza
- Plavajoča sončna elektrarna Družmirje
- Vodikarna na območju TEŠ
- Sistemski baterijski hranilniki
- Odkup stanovanj Premogovnika Velenje / TEŠ

UPRAVLJANJE SAŠA regije

- Center za pravični prehod SAŠA (CPP)
- Sodelovanje RA SAŠA pri upravljanju SPP / soupravljanje

➢ **Strateški projekti Zakona o razvojnem prestrukturiranju:**

KONKURENČNA SAŠA regija

- Dolina zagonskih in hitrorastočih podjetij
- Vzpostavitev centra kulturnega in kreativnega sektorja
- Muzej premogovništva

ODPORNA SAŠA regija

- Prenova sistema daljinskega ogrevanja Šaleške doline (dve fazi)
- Preureditev energetske lokacije na obnovljive vire energije

➢ **Projektne ideje delavnic o formiranju večjih projektov**

POVEZANA SAŠA regija

- Dostopna, povezana, trajnostna regija za kvaliteto bivanja

KONKURENČNA SAŠA regija

- Kompetence 2034 za trg dela
- Spodbujanje inovativnosti za konkurenčnejše gospodarstvo

ODPORNA SAŠA regija

- Učinkoviti sistemi ogrevanja in hlajenja

UPRAVLJANJE SAŠA regije

- Regijski razvojno-kompetenčni center za učinkovitejše upravljanje

5.2. PROJEKTNI LISTI - Identifikacija regijskih projektov

Izhodišča za pripravo regijskega projektnega portfelja

Predstavljeni projektni listi predstavljajo izhodiščni osnutek regijskega projektnega portfelja za izvajanje Akcijskega načrta za pravični prehod SAŠA 2028–2034. Oblikovani so na podlagi prepoznanih razvojnih potreb, strateških usmeritev ter predvidenih ukrepov in aktivnosti akcijskega načrta.

Projektni predlogi se bodo v nadaljnjem procesu v sodelovanju z regionalnimi deležniki, potencialnimi nosilci in projektnimi partnerji vsebinsko nadgrajevali ter preverjali z vidika dejanskih potreb, izvedljivosti, investicijske pripravljenosti, finančnih virov in časovnice izvedbe. Podrobneje se bo preverila tudi njihova skladnost s specifičnimi cilji, vsebinskimi usmeritvami, kazalniki in pogoji financiranja Načrta za nacionalna in regionalna partnerstva 2028–2034 (NNRP), ob upoštevanju njegove nadaljnje priprave in dokončne potrditve.

Končni nabor projektov bo oblikovan na podlagi usklajevanja z deležniki, preverjanja izvedljivosti in finančnih možnosti ter presoje njihovega prispevka k razvojnim ciljem ORP SAŠA 2028–2034 in ciljem pravičnega prehoda premogovne regije.

PROJEKTNI LIST 01 | POVEZANA SAŠA

Dostopna, povezana in trajnostna SAŠA – mobilnost za delo in življenje

Povezava z ukrepi akcijskega načrta: 1.1.1, 1.1.2; povezava 3.2.2

Predlagani nosilec in partnerji: RA SAŠA in občine; partnerji: prevozniki, delodajalci, izobraževalne ustanove

Analitična utemeljitev: Razpršena poselitev in dnevne migracije zahtevajo povezave med obema dolinama. Indeks delovne migracije Nazarij je 217,1 (2024); regija ima 62.855 prebivalcev. Intervjuji izpostavljajo dostopnost dela in storitev.

Skladnost z NNRP 2028–2034: Dostopnost, trajnostna mobilnost, zmanjšanje emisij, teritorialna povezanost in vključevanje prebivalcev. Vsebinska navezava na predlagane specifične cilje; končne šifre in upravičenost se uskladijo po sprejetju NNRP.

IZVEDBENE AKTIVNOSTI

- Popis dejanskih relacij delavcev in dijakov.
- skupni vozni red JPP.
- pilot prevozov na klic za izmene in oddaljena naselja.
- prestopne točke in P+R.
- kolesarske povezave do zaposlitvenih območij.
- mobilnostni načrti velikih delodajalcev.

Kontinuiteta 2021–2027 in zakonska komplementarnost: Nadgradnja mobilnostnih pobud ONPP 2021–2027 in načrtovanja intermodalnega vozlišča; navezava na državno 3. razvojno os, brez podvajanja investicije.

Časovnica 2028–2034: 2028 analiza in dogovori; 2029–2030 piloti; 2031–2032 širitev; 2033–2034 stalni model.

Predlagani kazalniki: Indeks delovne migracije (SRR 2026–2050); delež prebivalcev, ki imajo v oddaljenosti največ 500 m postajališče JPP s primerno frekvenco (%; SRR 2026–2050); število uporabnikov novih in izboljšanih storitev trajnostne mobilnosti; časovna dostopnost regionalnih središč (min); dolžina novih in izboljšanih kolesarskih povezav (km); število delodajalcev, vključenih v skupne mobilnostne sheme.

Status: predlog regijskega projektnega portfelja; nosilce, investicijske vrednosti in finančne vire je treba potrditi.

PROJEKTNI LIST 02 | KONKURENČNA SAŠA

Kompetence 2034 – regijska pot od premoga do novih poklicev

Povezava z ukrepi akcijskega načrta: 2.4.1; povezava 2.1.1, 2.2.2, 3.2.1

Predlagani nosilec in partnerji: ŠC Velenje / MIC in ZRSZ; partnerji: PV, TEŠ, FE UM, FVO, podjetja, sindikati

Analitična utemeljitev: V PV in TEŠ je po ORP približno 2.300 delovnih mest oziroma 9 % vseh regionalnih delovnih mest; prebivalstvo 15–64 let se je 2015–2025 zmanjšalo za 5,1 %. Potrebne so individualne poti in pravočasno ujemanje ponudbe in potreb.

Skladnost z NNRP 2028–2034: Veščine, vseživljenjsko učenje, kakovostna delovna mesta, vključevanje zaposlenih in pravičen prehod. Vsebinska navezava na predlagane specifične cilje; končne šifre in upravičenost se uskladijo po sprejetju NNRP.

IZVEDBENE AKTIVNOSTI

- Napoved potreb po poklicih po podjetjih.
- osebni kompetenčni profil.
- priznavanje rudarskih in energetskih znanj.
- modularna usposabljanja za OVE, avtomatizacijo, digitalizacijo, vzdrževanje, les in krožnost.
- dualni programi.
- plačane prakse.
- zaposlitveni dogovori z delodajalci.
- podporne storitve ranljivim skupinam.

Kontinuiteta 2021–2027 in zakonska komplementarnost: Nadgradnja kompetenčnih programov SPP 2021–2027 in izobraževalne infrastrukture MIC; zakonski ukrepi za zaposlene PV ostanejo ločeno financirani.

Časovnica 2028–2034: 2028 profiliranje; 2029 prvi programi; 2030–2032 razširitev; 2033–2034 prehodi in vrednotenje.

Predlagani kazalniki: Število udeležencev programov izobraževanja, usposabljanja in prekvalifikacij; število udeležencev s pridobljeno kvalifikacijo; delež udeležencev, zaposlenih po zaključku usposabljanja (%); število oseb, ki so uspešno prešle v novo zaposlitev; število sodelujočih delodajalcev.

Status: predlog regijskega projektnega portfelja; nosilce, investicijske vrednosti in finančne vire je treba potrditi.

PROJEKTNI LIST 03 | KONKURENČNA SAŠA

Od raziskave do trga – odprti inovacijski izzivi SAŠA

Povezava z ukrepi akcijskega načrta: 2.2.1, 2.2.2, 2.3.1, 2.3.3

Predlagani nosilec in partnerji: RA SAŠA in raziskovalno-izobraževalni konzorcij; partnerji: FE UM, FVO, ŠC Velenje, Gorenje, BSH, MSP

Analitična utemeljitev: Leta 2025 je predelovalna industrija ustvarila 71,6 % znanih prihodkov; največji subjekt 53,8 % regionalnih prihodkov. V analizi podjetij je bilo 11 od 15 jasnih kandidatov za B2B povezovanje.

Skladnost z NNRP 2028–2034: Raziskave, inovacije, tehnološki prenos, digitalna preobrazba, konkurenčnost MSP in razvoj čistih tehnologij. Vsebinska navezava na predlagane specifične cilje; končne šifre in upravičenost se uskladijo po sprejetju NNRP.

IZVEDBENE AKTIVNOSTI

- Javni pozivi podjetjem za 3–5 problemskih izzivov letno.
- B2B diagnostika tehnoloških vrzeli.
- povezava s SRIP-i.
- demonstracijski vavčerji.
- testiranje prototipov.
- skupni razvojni projekti podjetij in fakultet.
- podpora intelektualni lastnini.
- povezovanje s kupci in pilotne nabave.

Kontinuiteta 2021–2027 in zakonska komplementarnost: Nadgradnja raziskovalnih in podjetniških infrastruktur SPP 2021–2027; Dolina zagonskih in hitrorastočih podjetij kot komplementarni zakonski projekt.

Časovnica 2028–2034: 2028 izzivi in konzorcij; 2029–2031 demonstracije; 2032–2034 komercializacija.

Predlagani kazalniki: Število podjetij, vključenih v skupne raziskovalno-razvojne in inovacijske projekte; število razvitih prototipov in izvedenih pilotnih projektov; število izvedenih demonstracijskih projektov naprednih proizvodnih tehnologij; število vzpostavljenih novih dobaviteljskih razmerij; število razvitih rešitev, uvedenih v tržno uporabo.

Status: predlog regijskega projektnega portfelja; nosilce, investicijske vrednosti in finančne vire je treba potrditi.

PROJEKTNI LIST 04 | ODPORNA SAŠA

Učinkoviti sistemi ogrevanja in hlajenja Šaleške doline

Povezava z ukrepi akcijskega načrta: 3.1.1, 3.1.3, 3.1.5; povezava 2.1.1

Predlagani nosilec in partnerji: Mestna občina Velenje in Občina Šoštanj; partnerji: Komunalno podjetje Velenje, TEŠ, KSSENA

Analitična utemeljitev: Opuščanje premoga do leta 2033 zahteva pravočasno zamenjavo toplote; energetska oskrba je neposredno povezana s stroški bivanja in konkurenčnostjo podjetij. Prehodni sistem mora delovati vzporedno z novimi viri.

Skladnost z NNRP 2028–2034: Energetska učinkovitost, razogljičenje ogrevanja in hlajenja, OVE, cenovna dostopnost in odpornost infrastrukture. Vsebinska navezava na predlagane specifične cilje; končne šifre in upravičenost se uskladijo po sprejetju NNRP.

IZVEDBENE AKTIVNOSTI

- Toplotni kataster in analiza izgub.
- fazna obnova omrežja.
- priključevanje odvečne industrijske toplote.
- toplotne črpalke in hranilniki.
- optimizacija odjema v javnih stavbah.
- energetsko svetovanje gospodinjstvom.
- demonstracija nizkotemperaturnega omrežja.
- monitoring cen in emisij.

Kontinuiteta 2021–2027 in zakonska komplementarnost: Neposredno komplementarno strateškemu zakonskemu projektu prenove daljinskega ogrevanja (dve fazi) ter prehodnemu financiranju toplote; regijski del zajema dodatne pilotne in uporabniške ukrepe.

Časovnica 2028–2034: 2028 tehnične podlage; 2029–2031 naložbe in piloti; 2032–2034 optimizacija.

Predlagani kazalniki: Število prebivalcev z izboljšano energetsko oskrbo; letni prihranek energije (MWh/leto); zmanjšanje emisij toplogrednih plinov (t CO_2 ekv./leto); nova ali posodobljena zmogljivost sistemov ogrevanja in hlajenja (MW); delež toplote iz OVE in drugih nizkoogljičnih virov v sistemih daljinskega ogrevanja (%).

Status: predlog regijskega projektnega portfelja; nosilce, investicijske vrednosti in finančne vire je treba potrditi.

PROJEKTNI LIST 05 | UPRAVLJANJE SAŠA

Regijsko razvojno-kompetenčni center za učinkovitejše upravljanje

Povezava z ukrepi akcijskega načrta: 4.1.1, 4.1.2; povezava vseh področij

Predlagani nosilec in partnerji: RA SAŠA / CPP SAŠA; partnerji: občine, ministrstva, podjetja, NOVUS, fakultete

Analitična utemeljitev: Analiza gospodarstva predlaga enoten sistem priprave in spremljanja 10–15 projektnih pobud. Deležniki izkazujejo potrebo po skupni projektni pisarni, kjer bi se vključil obstoječe podorno okolje in strokovnjaki različnih področjih, predvsem tehničnih.

Skladnost z NNRP 2028–2034: Upravna zmogljivost, partnerstva, priprava naložb, spremljanje kazalnikov, vključevanje civilne družbe. Vsebinska navezava na predlagane specifične cilje; končne šifre in upravičenost se uskladijo po sprejetju NNRP.

IZVEDBENE AKTIVNOSTI

- Enotna projektna pisarna in register zrelosti.
- projektne klinike za občine in MSP.
- standardni projektni listi.
- skupni razpisi in tehnična pomoč.
- usklajevanje prostorskih in okoljskih dovoljenj.
- pregled virov financiranja.
- javna nadzorna plošča.
- letni forum deležnikov in pregled učinkov.

Kontinuiteta 2021–2027 in zakonska komplementarnost: Nadgradnja obstoječega CPP in RA SAŠA, ne ustanovitev vzporedne institucije; koordinacija vseh zakonskih strateških projektov.

Časovnica 2028–2034: 2028 vzpostavitev protokolov; 2029–2034 letni cikli izbora, priprave in spremljanja.

Predlagani kazalniki: Število skupnih regijskih projektov, pripravljenih do investicijske in izvedbene pripravljenosti; vrednost uspešno pridobljenih nacionalnih in evropskih sredstev (EUR); število projektov, podprtih v okviru soupravljanja pravičnega prehoda; število uporabnikov storitev Centra za pravični prehod SAŠA; število pripravljenih analiz in poročil o učinkih pravičnega prehoda.

Status: predlog regijskega projektnega portfelja; nosilce, investicijske vrednosti in finančne vire je treba potrditi.

PROJEKTNI LIST 06 | KONKURENČNA SAŠA

Energetski sistemi prihodnosti – demonstracijska regija

Povezava z ukrepi akcijskega načrta: 2.1.1, 2.1.2, 3.1.6, 3.1.7

Predlagani nosilec in partnerji: FE UM in energetski konzorcij; partnerji: TEŠ, KSSENA, občine, MSP

Analitična utemeljitev: Energetika ima močno znanje in infrastrukturo; dodana vrednost na zaposlenega v dejavnosti oskrbe z energijo je bila 2024 242.675 EUR. Izstop iz premoga odpira potrebo po novih tehnologijah in tržnih referencah.

Skladnost z NNRP 2028–2034: Čiste tehnologije, OVE, energetska prožnost, raziskave in inovacije ter industrijska dekarbonizacija. Vsebinska navezava na predlagane specifične cilje; končne šifre in upravičenost se uskladijo po sprejetju NNRP.

IZVEDBENE AKTIVNOSTI

- Izbor dveh energetskih demonstratorjev.
- laboratorij hranjenja in upravljanja energije.
- lokalne energetske skupnosti.
- industrijski pilot učinkovite rabe.
- digitalno upravljanje porabe.
- testiranje poslovnih modelov in certificiranje rešitev.

Kontinuiteta 2021–2027 in zakonska komplementarnost: Komplementarno zakonski preureditvi energetske lokacije na OVE in naložbam SPP 2021–2027; ločeni raziskovalni piloti in komercializacija.

Časovnica 2028–2034: 2028 izbor lokacij; 2029–2031 pilotni sistemi; 2032–2034 razširitev.

Predlagani kazalniki: Število izvedenih demonstracijskih projektov naprednih energetskih tehnologij; število podjetij, vključenih v raziskovalno-razvojne in demonstracijske projekte energetskih tehnologij; število razvitih in preizkušenih energetskih tehnologij; nova zmogljivost proizvodnje energije iz OVE (MW); letni prihranek energije (MWh/leto); število vzpostavljenih energetskih skupnosti.

Status: predlog regijskega projektnega portfelja; nosilce, investicijske vrednosti in finančne vire je treba potrditi.

PROJEKTNI LIST 07 | KONKURENČNA SAŠA

Pametna industrija in krožne vrednostne verige dveh dolin

Povezava z ukrepi akcijskega načrta: 2.2.2, 2.3.1, 2.3.2, 2.3.5

Predlagani nosilec in partnerji: Podjetniški konzorcij ob koordinaciji RA SAŠA; partnerji: Gorenje, BSH, MSP, SRIP-i

Analitična utemeljitev: Predelovalne dejavnosti pomenijo 55,8 % znane zaposlenosti; neto dodana vrednost na zaposlenega v družbah je 2025 znašala 59.715 EUR, pod državnim povprečjem 67.102 EUR. Potrebna je širitev tehnologij med MSP.

Skladnost z NNRP 2028–2034: Konkurenčnost industrije, digitalizacija, krožno gospodarstvo, naložbe v MSP in odporne vrednostne verige. Vsebinska navezava na predlagane specifične cilje; končne šifre in upravičenost se uskladijo po sprejetju NNRP.

IZVEDBENE AKTIVNOSTI

- Industrijski pregledi MSP.
- skupna nabava razvojnih storitev.
- pilotska robotizacija in senzorika.
- popis sekundarnih surovin.
- 2–3 piloti industrijske simbioze.
- usposabljanje zaposlenih.
- B2B pogodbe z večjimi kupci.
- priprava investicijskih načrtov.

Kontinuiteta 2021–2027 in zakonska komplementarnost: Uporaba raziskovalnih zmogljivosti SPP 2021–2027; Dolina zagonskih podjetij kot komplementarna podjetniška infrastruktura.

Časovnica 2028–2034: 2028 podjetniška diagnostika; 2029–2031 piloti; 2032–2034 investicije in trženje.

Predlagani kazalniki: Število podjetij z uvedenimi novimi tehnološkimi in digitalnimi rešitvami; število izvedenih demonstracijskih projektov naprednih proizvodnih tehnologij; število vzpostavljenih novih dobaviteljskih razmerij; število izvedenih projektov krožne rabe energije in izkoriščanja odvečne toplote; vrednost zasebnih naložb podprtih podjetij (EUR).

Status: predlog regijskega projektnega portfelja; nosilce, investicijske vrednosti in finančne vire je treba potrditi.

PROJEKTNI LIST 08 | KONKURENČNA SAŠA

Nove gospodarske lokacije in zaposlitve na območjih prehoda

Povezava z ukrepi akcijskega načrta: 2.3.2, 2.3.4, 2.3.5; povezava 3.2.2

Predlagani nosilec in partnerji: Občine SAŠA regije; partnerji: PV, TEŠ, RA SAŠA, investitorji

Analitična utemeljitev: V regiji je 25.469 delovnih mest (2025); v PV in TEŠ približno 2.300. Prostorsko in investicijsko pripravljene lokacije so pogoj za nastanek novih zaposlitev pred zaključkom premogovništva.

Skladnost z NNRP 2028–2034: Podjetništvo, investicije, gospodarska diverzifikacija, ponovna uporaba degradiranih območij in kakovostna delovna mesta. Vsebinska navezava na predlagane specifične cilje; končne šifre in upravičenost se uskladijo po sprejetju NNRP.

IZVEDBENE AKTIVNOSTI

- Kataster razpoložljivih površin.
- preveritev lastništva in sanacije.
- prostorski načrti in komunalno opremljanje.
- investicijski prospekti.
- izbor ciljnih dejavnosti.
- podporni paket za investitorje.
- pilot skupnih proizvodnih prostorov.
- vezava naložb na zaposlovanje in usposabljanje.

Kontinuiteta 2021–2027 in zakonska komplementarnost: Komplementarno zakonski Dolini zagonskih in hitrorastočih podjetij in podpori strateško-razvojnim nepremičninam; uporaba obstoječih inkubatorskih naložb.

Časovnica 2028–2034: 2028 kataster in pravni pregled; 2029–2031 priprava; 2032–2034 naložbe.

Predlagani kazalniki: Površina novih in revitaliziranih gospodarskih območij (ha); površina komunalno opremljenih poslovnih con (ha); površina degradiranih industrijskih in energetskih območij, ponovno namenjenih gospodarski dejavnosti (ha); število podjetij, ki so vzpostavila dejavnost na novih ali revitaliziranih gospodarskih območjih; vrednost zasebnih naložb podprtih podjetij (EUR); število novih delovnih mest v podprtih podjetjih.

Status: predlog regijskega projektnega portfelja; nosilce, investicijske vrednosti in finančne vire je treba potrditi.

PROJEKTNI LIST 09 | ODPORNA SAŠA

Pravica ostati – stanovanja, storitve in vključujoča skupnost

Povezava z ukrepi akcijskega načrta: 3.2.1, 3.2.2, 3.2.3, 3.2.4, 3.2.5

Predlagani nosilec in partnerji: Občine in javni stanovanjski akterji; partnerji: NOVUS, zdravstveni in socialni zavodi, delodajalci

Analitična utemeljitev: Povprečna starost prebivalcev je zrasla z 42,8 leta (2015) na 44,8 leta (2025); upad delovno sposobnih in stanovanjske potrebe otežujejo zadržanje mladih in kadrov.

Skladnost z NNRP 2028–2034: Socialna vključenost, dostopna stanovanja, storitve splošnega pomena, kakovost bivanja in teritorialna kohezija. Vsebinska navezava na predlagane specifične cilje; končne šifre in upravičenost se uskladijo po sprejetju NNRP.

IZVEDBENE AKTIVNOSTI

- Popis javnih zemljišč in praznih stavb.
- Prenove, novogradnje in nakup primernih stanovanj.
- priprava modelov dostopnega najema.
- povezovanje stanovanj z zaposlitvami.
- skupnostne storitve za starejše.
- mobilne zdravstvene in socialne storitve.
- vključevanje NVO.
- participativni mikroprojekti.
- spremljanje dostopnosti storitev.

Kontinuiteta 2021–2027 in zakonska komplementarnost: Nadgradnja socialnih in stanovanjskih ciljev ONPP 2021–2027; center kulturnega in kreativnega sektorja kot komplementarna vsebina vključevanja.

Časovnica 2028–2034: 2028 analiza potreb; 2029–2031 pilotni paketi; 2032–2034 širitev.

Predlagani kazalniki: Število novih ali prenovljenih cenovno dostopnih stanovanj; število gospodinjstev z izboljšanim dostopom do cenovno dostopnih stanovanj; število prebivalcev z izboljšanim dostopom do javnih in skupnostnih storitev; število uporabnikov novih ali izboljšanih zdravstvenih in socialnovarstvenih storitev; število udeležencev socialnih in podpornih programov.

Status: predlog regijskega projektnega portfelja; nosilce, investicijske vrednosti in finančne vire je treba potrditi.

PROJEKTNI LIST 10 | KONKURENČNA SAŠA

Dediščina prehoda in regenerativno gospodarstvo SAŠA

Povezava z ukrepi akcijskega načrta: 2.5.1, 2.3.1, 3.2.6; povezava 3.2.5

Predlagani nosilec in partnerji: Zavod za turizem Šaleške doline in občine; partnerji: Muzej premogovništva, kulturne organizacije, turistični ponudniki

Analitična utemeljitev: Gospodarska analiza priporoča regenerativni turizem kot pogojno razvojno usmeritev z dokazljivimi kupci in proizvodi. Zgornja Savinjska dolina ustvari 18,1 % znanih regionalnih prihodkov, zato je pomembna razpršitev koristi.

Skladnost z NNRP 2028–2034: Trajnostni turizem, kulturna dediščina, lokalne verige, podjetništvo in kakovost življenja. Vsebinska navezava na predlagane specifične cilje; končne šifre in upravičenost se uskladijo po sprejetju NNRP.

IZVEDBENE AKTIVNOSTI

- Oblikovanje do treh prodajljivih skupnih produktov.
- industrijska dediščina in izobraževalne poti.
- Ohranjanje in oživljanje nesnovne dediščine premogovništva.
- povezovanje lokalne hrane, lesa in nastanitev.
- skupni nastop ponudnikov.
- spremljanje lokalne porabe.

Kontinuiteta 2021–2027 in zakonska komplementarnost: Muzej premogovništva in center kulturnega in kreativnega sektorja kot komplementarna zakonska projekta; nadgradnja destinacijskih programov 2021–2027.

Časovnica 2028–2034: 2028 tržni preizkus; 2029–2031 pilotni produkti; 2032–2034 širitev uspešnih.

Predlagani kazalniki: Število turističnih in drugih podjetij, vključenih v lokalne vrednostne verige; število novih ali izboljšanih regenerativnih turističnih produktov; število podprtih turističnih ponudnikov; število novih turističnih produktov, povezanih s premogovniško in energetsko dediščino ter revitaliziranimi območji prestrukturiranja; število projektov razvoja ali prenove javne turistične infrastrukture.

Status: predlog regijskega projektnega portfelja; nosilce, investicijske vrednosti in finančne vire je treba potrditi.

6. SPREMLJANJE, VREDNOTENJE IN POSODABLJANJE

Spremljanje izvajanja Akcijskega načrta za pravični prehod SAŠA 2028–2034 operativno koordinira Center za pravični prehod SAŠA (CPP) v okviru Razvojne agencije SAŠA, v sodelovanju z nosilci ukrepov, občinami, pristojnimi ministrstvi in drugimi regionalnimi deležniki.

Spremljanje temelji na izvajanju ukrepov, projektov in doseganju zastavljenih kazalnikov. Za posamezne kazalnike se določijo izhodiščne in ciljne vrednosti do leta 2034, viri podatkov ter odgovorni nosilci. Posebna pozornost je namenjena spremljanju gospodarskih, socialnih, energetskih in okoljskih učinkov pravičnega prehoda ter doseganju ciljev razvojnega prestrukturiranja premogovne regije.

CPP pripravlja redne preglede izvajanja akcijskega načrta, spremlja napredek projektnega portfelja ter prepoznava izvedbene ovire in potrebe po prilagoditvah. Ugotovitve predstavljajo podlago za posodabljanje ukrepov in projektov ter zagotavljanje usklajenosti z ORP SAŠA 2028–2034, nacionalnimi programi in drugimi instrumenti pravičnega prehoda.

7. VIRI IN PODLAGE

1. Razvojna agencija Savinjsko-šaleške regije (RA SAŠA). (2026). *Območni razvojni program SAŠA 2028–2034.* Delovni osnutek, 16. 10. 2026.
2. *Območni načrt za pravični prehod Savinjsko-šaleške premogovne regije za obdobje 2021–2027 (ONPP SAŠA).* Aktualna različica (5.0).
3. CresCo, d. o. o. (2026). *Analiza stanja in potreb na področju pravičnega prehoda v SAŠA regiji.* Strokovna podlaga za programsko obdobje 2028–2034, delovni osnutek 15.10.2026.
4. CresCo, d. o. o. (2026). Kompetence za novo finančno perspektivo - rezultati delavnic in predlogi projektnih usmeritev (september-oktober 2026).
5. *Analiza gospodarstva in razvojnih potencialov SAŠA regije.* (2026). Strokovna analiza, delovna različica, 27. 9. 2026.
6. Vlada Republike Slovenije. (2022). *Nacionalna strategija za izstop iz premoga in prestrukturiranje premogovnih regij v skladu z načeli pravičnega prehoda.*
7. *Zakon o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV).* https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=ZAKO9133.
8. *Zakon o prehodnem financiranju pospešenega in pravičnega izstopa iz premoga (ZPFPPIP).* https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=ZAKO9127.
9. *Zakon o razvojnem prestrukturiranju Savinjsko-Šaleške premogovne regije (ZRPSŠPR).* https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=ZAKO9175.
10. Evropski parlament in Svet Evropske unije. (2021). *Uredba (EU) 2021/1056 o vzpostavitvi Sklada za pravični prehod.*
11. Evropska komisija. (2025). *Predlog uredbe o nacionalnih in regionalnih partnerskih načrtih za obdobje 2028–2034.* COM(2025) 565 final.
12. Republika Slovenija. (2026). *Delovna gradiva za pripravo nacionalnega in regionalnega partnerskega načrta 2028–2034 (NNRP).* Predlogi specifičnih ciljev, vsebinskih usmeritev in kazalnikov.

Akcijski načrt pravičnega prehoda SAŠA 2028–2034 je izvedbeni dokument Območnega razvojnega programa SAŠA 2028–2034, zato izhaja iz njegovih strateških, analitičnih in razvojnih podlag. V nadaljevanju so navedeni predvsem dodatni strokovni, programski in zakonodajni viri, ki neposredno utemeljujejo ukrepe pravičnega prehoda.